

GÖSTERGE

BAHAR 2023

ARACI KURUMLAR - 2022/12 SEKTÖR ANALİZİ
PORTFÖY YÖNETİM ŞİRKETLERİ - 2022/12 SEKTÖR ANALİZİ
FİNANSAL DÜZENLEMELERE UYUMDA TEKNOLOJİ UYGULAMALARI: REGTECH

TSPB

GÖSTERGE

TSPB Adına İmtiyaz Sahibi

Serdar Sürer

Genel Sekreter

Genel Yayın Yönetmeni

Serdar Sürer

Genel Sekreter

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Elif Gönençer

Genel Sekreter Yardımcısı

Editör

Ekin Fıkırkoca-Asena

Müdür / Araştırma ve İstatistik

Bu yayınımıza www.tspb.org.tr adresinden ulaşabilirsiniz.

Bilgi için: arastirma@tspb.org.tr

Gösterge, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği (TSPB) tarafından bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu raporda yer alan her türlü bilgi, değerlendirme, yorum ve istatistiki değerler, hazırlandığı tarih itibarıyla güvenilirliğine inanılan kaynaklardan elde edilerek derlenmiştir. Bilgilerin hata ve eksikliğinden ve ticari amaçla kullanılmasından doğabilecek zararlardan TSPB hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir. Raporda yer alan bilgiler kaynak gösterilmek şartıyla izinsiz yayınlanabilir.

İÇİNDEKİLER

Aracı Kurumlar - 2022/12	1
<i>Deniz Kahraman – Barış Yalın Uzunlu</i>	
Portföy Yönetim Şirketleri - 2022/12	19
<i>Deniz Kahraman</i>	
Finans Düzenlemelere Uyumda Teknoloji Uygulamaları: Regtech	31
<i>Barış Yalın Uzunlu</i>	

ARACI KURUMLAR 2022/12

Barış Yalın Uzunlu - Deniz Kahraman

Raporumuzda Birliğimizin aracı kurumların yanı sıra ana faaliyet alanı sermaye piyasası işlemleri olan yatırım bankalarından derlediği 2022 yılına ait faaliyet verileri ile finansal veriler önceki dönemlerle karşılaştırılarak analiz

etmiştir ve bu dönemde 63 aracı kurum ve 1 yatırım bankasından derlenen verilerin detayları Birliğimizin internet sitesinde kamuoyuna duyurulmaktadır. 2022 yılında 1 aracı kurum faaliyete geçmiştir.

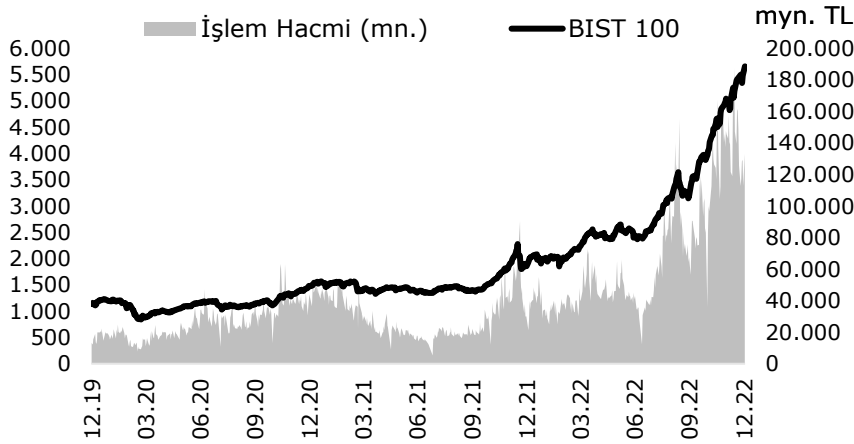
FİNANSAL PİYASALARDAKİ GELİŞMELER

Gelişmiş ülkelerde artan enflasyon ve enerji darboğazı gibi makroekonomik sorunlar pay piyasalarına olumsuz yansımıştır. MSCI Dünya endeksi 2022 yılında 2021 yılına göre %19 gerilemiştir. Türkiye’de ise yüksek enflasyona rağmen gerek yıl boyunca süregelen halka arzlar gerekse düşük faiz politikası sebebiyle pay piyasası yatırımları cazibesini sürdürmektedir. Buna mukabil, yabancı yatırımcıların piyasa payındaki azalış ise dikkat çekicidir. 2021 sonuna göre yabancı yatırımcıların pay senedi saklama payı 11 puan azalarak %30’a gerilemiştir.

Yerli bireysel yatırımcıların pay piyasasına ilgisi sürerken, 2022 yılında halka arzlarla 37 yeni şirket piyasaya katılmıştır.

Artan enflasyon karşısında BIST 100 endeksinin 2022 yılında en fazla getiri sağlayan yatırım aracı olması yıl sonu itibarıyla 1,4 milyon kişilik artışla 4 milyona yaklaşarak rekor kıran bireysel pay piyasası yatırımcı sayısını açıklamaktadır. 2022 yılı sonunda BIST 100 endeksi 2021 yıl sonuna göre 3 katına çıkarak yılı 5.509 puandan kapatmıştır.

Grafik 1: Pay Piyasası İşlem Hacmi ve BIST-100

Kaynak: Borsa İstanbul

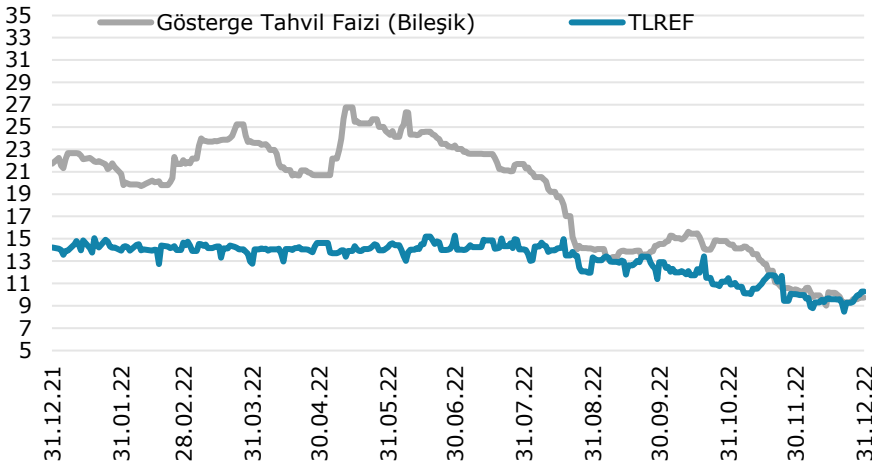
Gecelik faiz göstergesi TLREF de 2022 yılı sonunda %10 seviyesine gerilemiştir. Bu durumda Ağustos, Eylül, Ekim ve Aralık

aylarında politika faizinin toplam 5 puanlık indirimle %14'ten %9'a çekilmesi etkili olmuştur.

2021 yılını %22 seviyesinden kapatan gösterge tahvil faizi Mayıs başında çeşitli yurtiçi ve yurtdışı gelişmelerin etkisiyle %27 seviyesini aşmıştı. Ancak daha sonra, yurtdışında alınan makro-ihtiyati politika tedbirleri ile özellikle Ağustos ayında hızla başlayan düşüşünü son çeyrekte de sürdürerek yılı %10

seviyesinden kapatmıştır. Bu sert düşüşte TCMB'nin Temmuz sonundan başlamak kaydıyla bankalara getirdiği döviz mevduatına karşılık Türk lirası cinsinden uzun vadeli sabit faizli menkul kıymet tesis etme yükümlülüğü etkili olmuştur.

Grafik 2: Faiz Oranları

Kaynak: Rasyonet

ARACILIK FAALİYETLERİ

2022 yılında pay senetlerinde hacim (çift taraflı), 2021 yılına göre %136 artarak 35 trilyon TL'ye yükselmiştir.

Vadeli işlem hacmi 2021 yılına göre %76 artarak 15,6 trilyon TL'ye ulaşırken, opsiyon işlemleri %40 artarak 62 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

Kaldıraçlı işlemler ise 2022 yılında diğer yatırım araçlarına paralel olarak hacmini ciddi ölçüde arttırmıştır. Bu dönemde kaldıraçlı işlemler hacmi 2021 yılına göre %97 artarak 25 trilyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Diğer yandan tahvil-bono işlemleri 2021 yılına göre %119 artarken, repo işlemleri aynı dönemde %14 azalmıştır.

Tablo 1'de yatırım kuruluşlarının (çift taraflı) işlem hacmi gösterilmektedir. Sabit getirili menkul kıymet kesin alım-satım ve repo/ters-repo işlemlerine Borsa İstanbul'da gerçekleşen işlemler ile borsa dışında gerçekleşip Borsa'ya tescil edilen işlemler dâhil edilmiştir. Merkez Bankası ve Takasbank'a ait işlemlere ise tabloda yer verilmemiştir.

Tablo 1: Yatırım Kuruluşlarının Toplam İşlem Hacmi (mn. TL)			
	2021	2022	Yıllık Değişim (%)
Pay Senedi	14,946,636	35,261,757	135.9%
Aracı Kurum	13,338,003	31,262,929	134.4%
Banka	1,608,633	3,998,828	148.6%
Sabit Getirili Menkul Kıymet	1,307,776	2,863,769	119.0%
Aracı Kurum	247,364	491,668	98.8%
Banka	1,060,412	2,372,100	123.7%
Repo	29,411,871	25,245,253	-14.2%
Aracı Kurum	6,843,620	3,134,843	-54.2%
Banka	22,568,251	22,110,409	-2.0%
Vadeli İşlemler	8,872,143	15,635,349	76.2%
Aracı Kurum	8,482,584	14,719,437	73.5%
Banka	389,558	915,912	135.1%
Opsiyon	43,945	61,702	40.4%
Aracı Kurum	40,786	59,208	45.2%
Banka	3,159	2,495	-21.0%
Varant*	79,881	150,572	88.5%
Kaldıraçlı İşlemler*	12,637,436	24,871,708	96.8%
Müşteri	7,224,033	14,451,905	100.1%
Likidite Sağlayıcı	5,413,403	10,419,803	92.5%

Kaynak: Borsa İstanbul, TSPB

* Sadece aracı kurumlar tarafından yapılmaktadır.

PAY SENETLERİ

2022 yılında 54 aracı kurum ve 1 yatırım bankası pay senedi piyasasında işlem yapmıştır. 2021 yılı sonuna göre 2 aracı kurum daha pay piyasasında işlem yapmaya başlamıştır. İşlem hacmi 2021 yılına oranla %129 artarak 26 trilyon TL'ye yükselmiştir. Pay senedi işlemlerinde yoğunlaşma devam etmekte olup, bir yatırım bankasıyla beraber ilk yedi kurumun hacmi, 2022 yılı sonunda toplam piyasa hacminin %57'sini oluşturmuştur.

Yabancı yatırımcıların işlem hacmindeki payı 2021 yılına göre 1 puan artarak %29'a yükselmiştir. İşlem hacmini %214 arttıran yurtiçi kurumsal yatırımcılar 2021 yılına göre en fazla oransal artışı sağlayan kalem olmuştur. Yurtdışı kurum ve yurtdışı kurumsal yatırımcı toplamı 2021 yılına göre toplam içindeki payını 2 puan arttırarak %29'a çıkarırken, yabancı yatırımcıların saklama içindeki payı 2021 yılı sonuna göre 11 puan azalarak %30'a gerilemiştir.

2022 yılında Borsa İstanbul'da pay senedi işlem hacminin %71'i yurtiçi yatırımcılar tarafından yapılmıştır. MKK verilerine göre bu yatırımcılar 2022 sonu itibarıyla halka açık pay senetlerinin %71'ine sahiptir.

2021 yılını 2,3 milyon kişiyle kapatan yerli bireysel yatırımcı sayısı, 2022 yılı sonunda 4 milyon kişiye yaklaşmıştır. Bu yatırımcıların işlem hacmi ise 2021 yılına göre %129 artarak 25,1 trilyon TL'ye çıkmıştır. Yurtiçi bireylerin toplam hacimdeki payı ise 2021 yılı sonuna göre 2 puanlık düşüşle %61 olmuştur. Diğer taraftan yurtiçi kurumsal yatırımcıların pay işlemlerindeki payı sınırlı kalmaya devam etse de işlemler geçtiğimiz yıla göre %214 artarak 1,3 trilyon TL'ye yükselmiştir.

Tablo 5'te pay senedi hacimlerinin departmanlara göre dağılımı ele alınmaktadır. En yüksek paya sahip olan internet işlemlerinin payı %53 olmuştur.

İnterneti, %26'lık payı ile doğrudan piyasa erişimi işlemleri takip etmektedir. Kurumların

işlemlerinde doğrudan piyasa erişimi kanalı-
nın payı 2021 sonuna göre 2 puan artmıştır.
Doğrudan piyasa erişiminin (direct market
access/DMA) genellikle yüksek frekanslı
ve/veya algoritmik işlem yapan yurtdışı ku-
rumlar tarafından tercih edildiği

görülmektedir. Toplam 12 kurum doğrudan
piyasa erişimi üzerinden pay senedi işlemi
yaparken, kurum bazında hayli yoğunlaşma
olduğu, bu kanaldan yapılan pay senedi iş-
lemlerinin %88'inin 2 kurum tarafından yapıl-
dığı görülmektedir.

Tablo 2: Kurumlarda İşlemlerin Yatırımcı Dağılımı (2022/12)							
Yatırımcı	Pay Senedi	SGMK	Repo	Vadeli İşl.	Opsiyon	Varant	Kaldıraçlı
Yurtiçi Bireyler	61.1%	15.2%	29.5%	39.7%	30.1%	49.7%	55.7%
Yurtiçi Kurumlar	6.4%	27.3%	13.5%	12.5%	44.1%	48.3%	44.1%
Yurtiçi Kurumsal	3.6%	55.5%	56.5%	10.1%	10.2%	0.4%	-
Yurtiçi Yatırımcı	71.1%	97.9%	99.5%	62.3%	84.4%	98.4%	99.9%
Yurtdışı Bireyler	0.1%	0.1%	-	0.1%	0.1%	-	-
Yurtdışı Kurumlar	28.3%	1.9%	0.1%	37.2%	10.2%	1.6%	0.1%
Yurtdışı Kurumsal	0.5%	0.1%	0.4%	0.4%	5.3%	-	-
Yurtdışı Yatırımcı	28.9%	2.1%	0.5%	37.7%	15.6%	1.6%	0.1%
Toplam	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPB

SABİT GETİRİLİ MENKUL KIYMETLER

Sabit getirili menkul kıymetler (SGMK) piya-
sasında hem aracı kurumlar hem de bankalar
faaliyet göstermektedir.

Yatırım kuruluşlarının kesin alım-satım işlem
hacimleri (tescil dâhil), 2022 yılı sonunda
2021 yılına göre %119 artarak 3 trilyon TL
olarak gerçekleşmiştir.

Repo/ters-repo işlemleri ise (tescil dâhil)
2022 yılı sonunda 25 trilyon TL olmuş, hacim
2021 yılı sonuna göre %14 azalmıştır.

2022 yılında 40 aracı kurum ve 46 banka tah-
vil/bono kesin alım satım piyasasında işlem
yapmıştır. Bu işlemlerde aracı kurumların
payı %17 olurken, bankalar %83'lük payı el-
lerinde tutmaktadır. Repo piyasasında ise 35
aracı kurum ile 43 banka işlem yapmıştır.
Repo işlemlerinde aracı kurumların payı ben-
zer şekilde %12 olmuştur. Aracı kurumlar ta-
rafından gerçekleştirilen repo işlem hacminin
neredeyse beşte biri (%17) banka iştiraki
olan tek bir aracı kurum tarafından gerçek-
leştirilmiştir.

Verileri derlenen yatırım bankası, sabit getirili
menkul kıymetler piyasasında da işlem yap-
makta olup; aşağıda sunulan departman ve
yatırımcı dağılımı analizlerine dâhil edilmiştir.

Birliğimizce verileri derlenen kurumların
SGMK işlemlerinin hemen hemen tamamı
yerli yatırımcılar tarafından yapılmıştır (Tablo
2).

Tahvil/bono işlem hacminin %55'ini yurtiçi
kurumsal yatırımcılar oluştururken, %27'sini
yurtiçi kurumlar gerçekleştirmiştir. 2021 yılı
sonunda incelenen kurumlar SGMK işlemleri-
nin %21'ini kendi portföylerine yaparken bu
oran 2022'de %7'ye kadar gerilemiş, onun
yerini toplam içindeki payını 18 puan arttırı-
rak %28'e çıkaran şubeler üzerinden yapılan
işlemler almıştır. (Tablo 5).

Repo/ters-repo piyasasında da aracı kurum-
lar ile yatırım bankasının müşterilerinin nere-
deyse tamamı yurtiçi yatırımcılardan oluş-
maktadır. Kurumsal yatırımcıların bu işlemler-
lerdeki payı 2022 yılında geçen yıla göre %25

azalırken, payları %56’ya inmiştir. Diğer taraftan son dönemde yurtiçi bireysel yatırımcıların repo hacmi %35 artarken toplamdaki payları ise %29’a çıkmıştır.

VADELİ İŞLEMLER

2022 yılında 52 aracı kurum ve 13 banka tarafından vadeli işlem yapılmıştır. 2021 yılı sonuna göre 1 aracı kurum daha vadeli işlemler piyasasında işlem yapmaya başlamıştır. Yatırım kuruluşlarınca yapılan toplam vadeli işlem hacmi, Tablo 1’de görüleceği üzere 2022 yılında 2021 yılına göre %76 artarak 16 trilyon TL’ye ulaşmıştır.

Tablo 3’te görüleceği üzere, BIST pay ve endekslerini dayanak alan vadeli işlemler geçen yıllarda olduğu gibi en yüksek grup olmaya devam etmiştir.

Paya dayalı vadeli işlemler %119 artarken, kıymetli madenleri dayanak alan ve diğer olarak sınıflandırılan vadeli işlemleri yıllık bazda %5 artmıştır. Böylece, bu dönemde diğer olarak sınıflandırılan vadeli işlemlerin toplam içerisindeki payı 2021 yılı aynı dönemine göre %5’e gerilerken, paya dayalı vadeli işlemlerin toplam içindeki payı 9 puan artarak %44’e çıkmıştır.

Aracı kurumlar ve değerlendirmeye alınan yatırım bankası toplam işlemlerin %98’ini gerçekleştirmekte olup, diğer 12 bankanın işlemleri çok sınırlıdır. Yaratılan hacmin %24’lük kısmı tek bir kurumdan gelirken, ilk 2 kurum toplam hacmin üçte birini oluşturmaktadır.

Pay senedi işlemlerin %61’ini oluşturan yurtiçi bireysel yatırımcılar, vadeli işlemlerde de en yüksek paya sahip olup, toplam vadeli işlem hacminin %40’ını oluşturmaktadır (bkz. Tablo 2).

Daha çok yurtdışı kurumları yansıtan yabancı yatırımcıların payı ise 2021 sonuna göre 2

Hem SGMK hem de repo işlemlerinde yurtdışı satış ve pazarlama departmanının payı ağırlıkla bir aracı kurumun yurtiçi kurumsal yatırımcıların işlemlerini bu departman aracılığıyla yapıyor olmasından kaynaklanmaktadır.

puan artarak %38’e çıkmıştır. Departman bazında bakıldığında ise yurtdışı departmanındaki işlem hacmi payı %7 ile sınırlı kalmıştır. Yabancı yatırımcıların işlem hacminin bir kısmı, DMA ve internet kanalları aracılığıyla gerçekleşirken, bazı aracı kurumlar da bu işlemleri yurtdışı satış departmanları olmaması nedeniyle yurtiçi satış departmanı altında yürütmektedir. Toplam 7 kurumun kullandığı doğrudan piyasa erişimi kanalının işlem hacmindeki payı 2021 yılına göre 1 puan artarak %31 olmuştur. Doğrudan Piyasa Erişimi ve internet kanalları ile yapılan vadeli işlemler toplam hacmin üçte ikisini oluşturmaktadır.

**Tablo 3: Ürün Bazında
Vadeli İşlem Hacmi Dağılımı**

Ürün	2021	2022
Endeks	35.6%	36.7%
Döviz	21.7%	15.1%
Pay	35.1%	43.7%
Diğer	7.6%	4.5%
Toplam	100%	100%

Kaynak: Borsa İstanbul

İncelenen kurumların vadeli işlemlerinde departman dağılımında en yüksek pay %34 ile internet kanalıdır. Bu pay 2021 toplamına göre 3 puan azalsa da internet hala vadeli işlemler için en popüler kanal olmayı sürdürmektedir.

Bu dönemde yurtiçi satış ve pazarlama kanalıyla yapılan vadeli işlemlerin hacmi iki buçuk katına çıkmış, yurtiçi satış ve pazarlama kaleminin toplam içerisindeki payı ise 2 puan artarak %11’ye yükselmiştir.

OPSİYONLAR

2022 yılında 33 aracı kurum ve 2 banka tarafından gerçekleştirilen opsiyon işlem hacmi önceki yılın aynı dönemine göre %40 artarak 62 milyar TL olmuştur. Pay, endeks ve döviz dayanak alan opsiyonlarının hacminin arttığı görülmektedir.

2021 yılında toplamdan aldığı %40'lık pay ile ilk sıraya oturan pay opsiyonları ise, 2022 yılında bu payını %47'ye yükseltmiştir. Döviz opsiyonlarının toplamdaki payı ise azalmaya devam ederek 2022 yılında %25 olmuştur.

2022 yıl sonu itibarıyla verisi derlenen kurumların opsiyon işlem hacmi 59 milyar TL civarı olurken, ilk 4 aracı kurum tarafından gerçekleştirilen işlemler incelenen kurumların toplam opsiyon hacminin üçte ikisini (%65) oluşturmuştur.

Aracı kurumların opsiyon işlemlerinin yurtiçi kurumlar kaleminde yoğunlaştığı, en büyük 2

VARANTLAR

Ağırlıklı olarak bireysel yatırımcıların işlem yaptığı varant piyasasında 2022 yılında 44 kurum aracılık yapmıştır. Yıllık işlem hacmi %88 artarak 151 milyar TL'ye çıkmıştır.

Bu işlemlerin %40'ı aynı zamanda varant ihraççısı da olan bir kuruma ait olduğu,

kurum tarafından gerçekleştirilen hacmin de hacmin neredeyse yarısını oluşturduğu görülmektedir. Bu işlemler genellikle kurum portföyü işlemlerini yansıtmaktadır.

Tablo 4: Ürün Bazında Opsiyon İşlem Hacmi Oranı Dağılımı

Ürün	2021	2022
Endeks	31.0%	28.4%
Döviz	29.2%	24.7%
Pay	39.8%	46.8%
Toplam	100.0%	100.0%

Kaynak: Borsa İstanbul

Departman dağılımına daha ayrıntılı bakıldığında, en çok işlem kurum portföyüne yapılırken, bunu şubeler takip etmektedir (bkz. Tablo 5). Opsiyon işlemlerinde diğer ürünlerde en önemli paya sahip olan internetin payı %12 olurken, doğrudan piyasa erişimi kanalının payı ise %11 olmuştur.

dolayısıyla piyasada yoğunlaşmanın yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 5'te görüldüğü üzere internet işlemleri %46'lık pay ile başı çekerken, onu ihraççı kurumların işlemleri dolayısıyla kurum portföyüne yapılan işlemler (%35) takip etmektedir.

Tablo 5: Kurumlarda İşlemlerin Departman Dağılımı (2022/12)

Yatırımcı	Pay Senedi	SGMK	Repo	Vadeli İşl.	Opsiyon	Varant	Kaldıraçlı
Yurtiçi Satış ve Pazarlama	5.2%	40.4%	39.3%	11.1%	18.0%	5.3%	15.8%
Şube, Acente, İrtibat Bürosu	11.0%	36.8%	26.9%	11.6%	23.7%	11.7%	11.6%
Şube	8.6%	27.9%	11.0%	9.8%	23.5%	0.7%	11.3%
Acente	1.2%	8.4%	15.5%	0.8%	0.0%	0.0%	0.3%
İrtibat Bürosu	1.2%	0.5%	0.3%	1.0%	0.2%	11.0%	0.0%
İnternet	53.1%	1.6%	0.0%	34.3%	11.8%	46.3%	29.9%
Doğrudan Piyasa Erişimi (DMA)	26.4%	-	0.0%	31.2%	11.4%	0.2%	0.0%
Çağrı Merkezi	-	-	6.4%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
Portföy Yönetimi	0.2%	-	0.4%	0.3%	0.0%	0.0%	0.0%
Kurum Portföyü	1.1%	6.8%	9.8%	4.3%	31.0%	35.2%	42.6%
Yurtdışı Satış ve Pazarlama	3.0%	14.4%	17.3%	7.0%	4.2%	1.4%	0.1%
Toplam	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Kaynak: TSPB

KALDIRAÇLI İŞLEMLER

Kaldıraçlı işlemler yalnızca aracı kurumlar tarafından yapılmakta olup, bu işlemlerin hacmi 2022 yılında 2021 yılına göre %97 artışla 25 trilyon TL olmuştur. 2022 yılında 33 aracı kurum bu alanda faaliyet göstermiştir. Bu hacmin 11 trilyon TL'lik kısmı aracı kurumların müşterileri ile gerçekleştirdiği kaldıraçlı işlemlerden, kalan kısmı kurumların kendilerini koruma amaçlı olarak likidite sağlayıcılar ile gerçekleştirdikleri işlemlerden oluşmaktadır.

Kaldıraçlı işlemlerde yoğunlaşma görülmektedir. Müşterilerle gerçekleşen işlemlerin üçte ikisini ilk beş aracı kurum tarafından yapılmıştır.

Bu dönemde kurum portföyü dışında gerçekleşen kaldıraçlı işlemlerin %30'u internet üzerinden yapılmış iken, ardından gelen yurtiçi satış departmanının payı %16'dır. Tablo 5'te kurum portföyü altında izlenen tutar esas olarak likidite sağlayıcılar ile yapılan işlemleri göstermektedir.

KURUMSAL FİNANSMAN

Bu bölümde incelenen kurumlar tarafından gerçekleştirilen kurumsal finansman proje sayılarına yer verilecektir. 2022 yılında 39 kurum kurumsal finansman faaliyetinde

bulunmuştur. 2021 yılı sonuna göre 4 aracı kurum daha kurumsal finansman faaliyetinde bulunmaya başlamıştır.

PAY SENEDİ HALKA ARZLARI VE TAHVİL İHRAÇLARI

2022 yılı başından itibaren özellikle gelişmiş ülkelerde seyreden yüksek enflasyon ile faiz arttırmalarının devam etmesi yatırımcıları bünyeme hisselerinden ziyade daha güvenli tabir edilen hisselerle yöneltmiş, bu durum da küresel risklerin devam etmesiyle paralel olarak dünyada halka arz piyasasının yavaşlamasına sebep olmuştur.

Ernst&Young Global IPO Trends raporuna göre 2022 yılında dünyada halka arzlar oldukça yavaşlamış, halka arz olan şirket sayısı yıllık bazda %50 azalarak 334'e düşerken, halka arzların toplam büyüklüğü de %73 azalarak 32 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'de ise 2021 yılındaki yüksek halka arz performansının 2022 yılında da devam ettiği görülmektedir. Bu dönemde 37 şirket, 2 GYO ve 1 GSYO borsaya kote olurken, elde edilen toplam hasılat 19 milyar TL'yi aşmıştır. Arz olan şirketlerin 22'si Yıldız Pazarda, 18'i ise Ana Pazarda kote olmuştur. 2022 yılında gerçekleşen 37 halka arza katılan yatırımcı sayısı ise 8,7 milyona ulaşmıştır. Ancak bu rakamın,

birden çok halka arza katılan yatırımcıları birden fazla kez içerdiği göz önüne alınmalıdır.

Bu dönemde İfo Yatırım toplam 7 halka arz gerçekleştirerek liderliği elinde tutmaktadır. Halka arzlarda eş liderlik olabildiği için kurumsal finansman faaliyetlerine ilişkin Tablo 7'de tamamlanan halka arz sayısı 45 olarak gösterilmektedir.

2022 yılında özel sektörün tahvil ihracı hasılatı 2021 yılına göre %40 artışla 362 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. 1.856 adet tahvil ihracının 369'unun aracı kurumlar aracılığıyla gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu ihraçların bir kısmına yatırım bankaları da aracılık ettiği için, Tablo 6'da sunulan rakamlar ile farklılık göstermektedir.

Tablo 6: Pay Senedi Halka Arzları ve Tahvil İhraçları		
Pay Senedi Halka Arzları	2021	2022
Sayı	49	37
Tutar (mn. TL)	15,929	18,572
Yatırım Ortaklığı Halka Arzları		
Sayı	4	3
Tutar (mn. TL)	5,632	727
Borsa Yatırım Fonu		
Sayı	2	-
Tutar (mn. TL)	25	-
Tahvil İhraçları		
Sayı	1,294	1,856
Tutar (mn.TL)	258,444	362,153

Kaynak: Borsa İstanbul

*Tahsisli satışlar hariçtir. Kira sertifikaları ve VDMK dahildir.

TAMAMLANAN KURUMSAL FİNANSMAN PROJELERİ

Tablo 7: Kurumsal Finansman Faaliyetleri (Tamamlanan Proje Sayısı)		
	2021	2022
Birincil Halka Arz	59	45
İkincil Halka Arz	0	0
Tahvil-Bono İhracı	1,085	1,567
Şirket Satın Alma/Birleşme-Alış	4	0
Şirket Satın Alma/Birleşme-Satış	11	10
Finansal Ortaklık	0	0
Diğer Finansmana Aracılık	4	2
Sermaye Artırımı	35	25
Temettü Dağıtımı	36	56
Özelleştirme -Alış Tarafı	0	0
Özelleştirme -Satış Tarafı	0	0
Diğer Danışmanlık	72	64
Toplam	1,306	1,769

Kaynak: TSPB

Birliğimizce derlenen verilere göre; 2022 yılı boyunca aracı kurumlar 1.856 adet yeni kurumsal finansmanı projesi almış, 1.567'si tahvil-bono ihracı olmak üzere, toplam 1.770 adet proje tamamlamıştır.

2022 yılında toplam 95 yeni halk arz projesi alınmış, bunların 45'i tamamlanmıştır. İleriki döneme devreden halka arz projesi sayısı ise 93'tür.

PORTFÖY YÖNETİMİ

Aracı kurumlar gerçek ve tüzel kişilere bireysel portföy yönetimi hizmeti sunabilmektedir.

Aralık 2022 itibarıyla 17 aracı kurum tarafından 3.220 gerçek ve tüzel kişiye portföy yönetimi hizmeti verilmektedir. 2021 yılı

sonuna göre 1 aracı kurum portföy yönetimi faaliyetini sonlandırmıştır. Müşteri sayılarını değerlendirirken, birden fazla kurumda hesabı olan müşteriler olabileceği dikkate alınmalıdır.

Aracı kurumların yönettiği toplam portföy büyüklüğü 2022 yılı sonunda 2021 yılının aynı dönemine göre %149 artarken, artışın

özellikle tüzel kişilerden kaynaklandığı görülmektedir.

Tablo 8: Aracı Kurumlarda Portföy Yönetimi

	2021	2022
Yatırımcı Sayısı	2,634	3,220
Tüzel	46	69
Gerçek	2,588	3,151
Portföy Büyüklüğü (mn. TL)	4,361	10,851
Tüzel	1,038	5,586
Gerçek	3,324	5,266

Kaynak: TSPB

KREDİLİ İŞLEMLER

Aracı kurumlar hisse senetleri alımıyla sınırlı olmak üzere müşterilerine kredi kullanılabilmektedir.

2022 yılı sonunda aktif olarak kredi kullanan yatırımcı sayısı %5 artış ile 38 bin kişiye ulaşmıştır. Bununla beraber aracı kurumların müşterilerine kullandığı kredi bakiyesi ise borsaya ilginin artarak sürmesiyle Aralık 2022 sonunda 30 milyar TL'yi aşmış, 2021 sonuna göre %163 artmıştır. Bu dönemde 46 kurumun kredi kullanan yatırımcısı bulunmaktadır.

Kredili işlem bakiyesi en yüksek 5 kurum toplam kredili işlem bakiyesinin yarısını oluşturmaktadır. Yatırımcı başına ortalama kredi bakiyesine bakıldığında ise tutarın aracı kurum bazında 97 bin TL ile 4,1 milyon TL arasında değiştiği gözlenmektedir.

Kredili işlemlere ilişkin veriler incelenirken bir yatırımcının birden fazla kurumda hesabı olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca, kredi bakiyelerine hisse senedi kredisini banka kanalıyla sağlayan kurumlar verilere dâhil değildir.

Tablo 9: Aracı Kurumların Kredili İşlemleri

Yatırımcı Sayısı	2021	2022
Kredi Hacmi (mn. TL)	11,469	30,206
Kredi Kullanan Yatırımcı Sayısı	29,979	37,777
Yatırımcı Başına Kredi Hacmi (TL)	382,580	799,577

Kaynak: TSPB

ERİŞİM AĞI

Aracı kurumların yatırımcılara hizmet verdiği noktalar, genel müdürlük, şube, irtibat bürosu ve acentelerden oluşmaktadır. Verisi derlenen yatırım bankasının merkez dışı birimi bulunmamaktadır.

2022 sonu itibarıyla 42 kurumun merkez dışı birimi bulunmaktadır. Merkez dışı birimlerin büyük kısmının emir iletimine aracılık faaliyeti

sunan acentelerden oluştuğu görülmektedir. Banka kökenli aracı kurumlar emir iletimine aracılık için grup bankaları ile anlaşırken, Birliğimiz tarafından derlenen verilere göre, banka iştiraki olmayan beş aracı kurumun çeşitli bankalarla arasında emir iletimine aracılık sözleşmesi olduğu görülmektedir. 2022 sonu itibarıyla acente şubeleri sayısı 9.449 olmuştur.

2022 yılında şube sayısı 25 adet artarak 327 olmuştur. 26 kurumun şubesi bulunmaktadır. Toplam 19 kurumun irtibat bürosu bulunurken irtibat bürosu sayısı ise 2021 sonuna göre 4 azalarak 124 olmuştur.

Merkez dışı birimlerin işlem hacmindeki rolü incelendiğinde, özellikle SGMK, repo ve opsiyonlar için merkez dışı birimlerin hacminin, toplam işlem içerisinde hatırı sayılır bir payı olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 10: Erişim Ağı

	2021	2022
Şubeler	302	327
İrtibat Büroları	128	124
Acente Şubeleri	9,408	9,449
TOPLAM	9,838	9,900

Kaynak: TSPB

Bununla beraber fiiliyatta acenteler ve irtibat büroları çoğunlukla müşteri edinimine katkı sağlamaktadır.

ÇALIŞAN PROFİLİ

Sektördeki toplam çalışan sayısı, 2022 yılında 592 kişilik artışla 6.771 kişiye ulaşmıştır. 2022 yılında çalışan sayısındaki artışın büyük kısmı daha çok doğrudan satış işlemlerinin olduğu irtibat büroları ve şube departmanlarında yaşanmıştır. Kurum başına ortalama çalışan sayısı 106 olurken, kurum bazında bakıldığında çalışan sayısı 4 (Vesta Menkul) ile 484 (GCM Menkul) arasında değişmektedir.

2021 yılı sonuna göre GCM Yatırım 79 yeni çalışan istihdam ederek 2022 yılında personel sayısını en fazla arttıran kurum olurken, onu 66 kişiyle Deniz Yatırım ve 51 kişiyle Ak Yatırım izlemiştir. En fazla personel azalışı ise 49 kişi ile bazı irtibat bürolarını kapatan Phillip-Capital'de olmuştur.

İncelenen yatırım kuruluşlarında, personelin ağırlıklı olarak merkez dışı birimler (şube, acente ve irtibat bürosu), yurtiçi satış ve pazarlama ile mali ve idari işler departmanlarında çalıştığı görülmektedir. Merkez dışı birimler ile yurtiçi satış ve pazarlamada çalışanların sayısı, toplam çalışan sayısının yarısını geçmektedir.

2022 yılında en çok personel artışı; şube (toplam 219 kişi) ve irtibat bürosu departmanlarında (toplam 68 kişi) gerçekleşmiştir.

Tablo 11: Kurumların Çalışan Sayısı

	2021	2022
Kadın	2,656	2,948
Erkek	3,523	3,823
Toplam	6,179	6,771

Kaynak: TSPB

Tablo 12'de aracı kurumların ortalama çalışan sayısı da verilmektedir. Ortalama çalışan sayısının en fazla olduğu departman 28 kişi ile yurtiçi satış ve pazarlama birimi olup, ardından gelen mali işler birimindeki ortalama çalışan sayısı 13'tür. Araştırma departmanı 52 kurumda bulunmaktadır ve ortalama çalışan sayısı 4 kişidir. Bununla beraber en fazla araştırma uzmanı çalışan kurumda bu sayı 14'tür. Kurumsal finansman departmanı ise 39 kurumda bulunmaktadır. Bu bölümde en fazla istihdam yaratan altı kurum, kurumsal finansman departmanındaki toplam çalışanların %40'ını oluşturmaktadır.

Tablo 12'de ayrıca aracı kurumlarda departmanlara göre dağılımı ve departmanlarda görev alan kadın çalışanların oranı verilmektedir. Kadın çalışan oranının en yüksek olduğu birimin %80 ile insan kaynakları olduğu, onu %55 ile irtibat bürolarının takip ettiği gözlemlenmektedir.

2022 yılında yeni işe alımların ağırlıklı 35 yaş altı grupta gerçekleştiği gözlenmektedir. Bu

grup sektör çalışanlarının %49'unu oluşturmuştur. Aracı kurum çalışanları ile ilgili yaş, cinsiyet, tecrübe ve eğitim durumu hakkında

kapsamlı veriler www.tspb.org.tr adresinde yer almaktadır.

Tablo 12: Çalışanların Departman ve Cinsiyet Dağılımı

	Toplam Çalışan Sayısı				Ort. Çalışan Sayısı	
	2021	Kadın Oranı	2022	Kadın Oranı	2021	2022
Şube ve İrtibat Bürosu	2,140	45.7%	2,453	46.1%	5	5
Şube	1,392	42.1%	1,611	41.8%	5	5
İrtibat Bürosu	748	52.5%	842	54.3%	6	7
Yurtiçi Satış ve Pazarlama	1,261	48.1%	1,337	48.5%	27	28
Broker	71	38.0%	63	34.9%	2	2
Dealer	159	41.5%	149	39.6%	7	6
Yurtdışı Satış ve Pazarlama	174	33.9%	176	33.5%	6	6
Hazine	144	36.1%	166	39.2%	4	4
Portföy Yönetimi	33	18.2%	36	13.9%	2	2
Kurumsal Finansman	146	33.6%	158	36.1%	4	4
Araştırma	205	22.9%	220	25.5%	4	4
Mali ve İdari İşler	760	45.1%	800	47.0%	12	13
İç Denetim-Teftiş	212	47.6%	234	45.7%	4	4
İnsan Kaynakları	98	79.6%	103	79.6%	3	3
Bilgi İşlem	344	16.6%	367	16.9%	6	7
Diğer	432	42.8%	509	42.8%	7	9
Toplam	6,179	43.0%	6,771	43.5%	101	106

Kaynak: TSPB

FİNANSAL TABLOLAR

Birliğimiz, yatırım kuruluşlarının kamuya açıkladıkları özet finansal tabloların yanı sıra, bu tablolara ilişkin daha detaylı verileri de derlemektedir. Birliğimiz tarafından hazırlanan Aracı Kurum Finansal Tablo Hazırlama Rehberi doğrultusunda düzenlenen dipnotlar ile özet finansal tablolar arasında ufak farklılıklar mevcuttur. Dipnotlarda yer alan detaylı veriler uygulama birliği açısından daha sağlıklı bulunduğundan, rapordaki tüm tablolarda bu verilere yer verilmiştir.

Tablo 13'te gösterildiği üzere yatırım kuruluşlarının toplam varlıkları, özellikle ticari alacaklar kalemindeki artış ile 2022 yılında 2021 yıl sonuna göre %148 artmıştır.

Kısa vadeli ticari alacaklar ayrıntılı incelendiğinde, kredili müşteri bakiyesinin 2021 sonu ile 2022 sonu arasında %163 arttığı dönemde, kredili müşterilerden alacakların %167 artışla 31 milyar TL'ye yaklaştığı gözlenmektedir. Bununla beraber müşterilerden alacaklar bakiyesinde aynı dönemde 15,3 milyar TL'lik, takas ve saklama merkezinden alacaklar bakiyesinde ise 8,4 milyar TL'lik artış olmuştur.

Sonuç olarak, kısa vadeli ticari alacaklar 2022 sonunda 2021 yıl sonuna kıyasla %153 büyüyerek 76 milyar TL olmuştur. Bilançonun pasif tarafında ise müşteriler ile takas ve saklama merkezine borçlardaki artışın etkisiyle birlikte kısa vadeli ticari borçlar aynı dönemde %178 artarak 61,9 milyar TL'yi aşmıştır.

Tablo 13: Özet Finansal Durum Tablosu (milyon TL)		
	2021	2022
Dönen Varlıklar	57,576	145,382
Nakit ve Nakit Benzerleri	17,202	32,614
Finansal Yatırımlar (Kısa Vadeli)	7,399	30,518
Ticari Alacaklar (Kısa Vadeli)	30,009	76,000
Diğer	2,967	6,249
Duran Varlıklar	3,810	7,061
Finansal Yatırımlar (Uzun Vadeli)	1,881	2,992
Diğer	1,929	4,069
TOPLAM VARLIKLAR	61,386	152,443
Kısa Vadeli Yükümlülükler	42,024	118,860
Kısa Vadeli Borçlanmalar	16,894	50,814
Ticari Borçlar (Kısa Vadeli)	22,248	61,893
Diğer	2,882	6,153
Uzun Vadeli Yükümlülükler	2,583	1,448
Özkaynaklar	16,780	32,135
Ödenmiş Sermaye	3,542	5,616
Sermaye Düzeltmesi Farkları	241	224
Paylara İlişkin Primler/İskontoları	112	539
Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelir/Giderler	642	1,187
Kârdan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	1,214	1,594
Geçmiş Yıllar Kâr/Zararları	5,255	8,550
Net Dönem Kârı/Zararı	5,775	14,465
TOPLAM KAYNAKLAR	61,386	152,443

Kaynak: TSPB

Eylül ayı içerisinde Borsa İstanbul Pay Piyasası ile Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasasında yaşanan olağan dışı volatilité kaynaklı olarak gerçekleşen gelişmeler nedeniyle bazı aracı kurumlar ile müşterileri arasında alacak bakiyesi oluşmuştur. Aracı kurumlar bazı müşterilerin takas yükümlülüklerini yerine getirmek zorunda kalmış ve ilgili müşterilerden alacaklı duruma düşmüştür. Bununla birlikte yılın son çeyreğinde bazı şirketler özkaynaklarını güçlendirmek üzere ödenmiş sermayelerini artırmıştır.

Likit bir aktif yapısına sahip sektörün varlıklarının 145,4 milyar TL'sini dönen varlıklar oluşturmaktadır. Bu tutarın %41'lik kısmını, 59 milyar TL'sini üç kurum oluşturmaktadır. Toplam varlıkların 32,6 milyar TL'sini nakit ve nakit benzerleri, 76 milyar TL'sini ise kısa vadeli ticari alacaklar oluşturmaktadır. Finansal yatırımlar ise 2022 sonunda 2021 yıl sonuna

göre %313 artarak 31 milyar TL'ye yaklaşmıştır.

Nakit ve nakit benzerleri ile kısa vadeli finansal yatırımlar beraber değerlendirildiğinde, Tablo 14'te görüldüğü üzere aracı kurumların 57,1 milyar TL'lik kısa vadeli portföylerinin büyük kısmını 26,6 milyar TL ile repo ve mevduatın oluşturduğu görülmektedir.

İncelenen dönemde kurumların pay senedi yatırımları Borsa İstanbul'da iyimser beklentilerin etkisiyle %321 artışla 20 milyar TL'yi aşmıştır. Aynı dönemde, diğer finansal varlıklardaki %471'lik artışta birkaç kurumun yatırım fonu bakiyesini artırması etkili olmuştur.

Varlıklar tarafında finansal yatırımlar ve ticari alacaklar kalemlerindeki büyümenin kısa vadeli borçlanmalarla finanse edildiği görülmektedir. 2021 yıl sonuna göre kısa vadeli

borçlanmalar 2022 sonunda %201 artarak 50,8 milyon TL olmuştur.

Alt kırımlar incelendiğinde; çıkarılmış tahvil, bono ve senetlerden temin edilen kaynakların az sayıda kurumun etkisiyle %214 artarak 16,4 milyar TL'ye ulaştığı görülmektedir. 2022 yılında 2 yeni aracı kurumun kendi borçlanma aracını ihraç ettiği, böylelikle 2022 sonu itibarıyla kendi borçlanma aracını ihraç eden kurum sayısının 19 olduğu görülmektedir. Bununla beraber para piyasası ve banka kredileri kanalıyla temin edilen kaynakların incelenen dönemde yaklaşık 22 milyar TL arttığı görülmektedir. 2022 sonu itibarıyla banka kredileri bakiyesi 7,1 milyar TL, para piyasasına borç bakiyesi 26,6 milyar TL olmuştur.

Kurumların döviz cinsi varlıkları 2022 sonunda 2021 yıl sonuna göre dolar bazında %7 azalarak 13,6 milyar TL olmuştur. Aynı dönemde yükümlülükler ise dolar bazında %14 artışla 11 milyar TL'ye çıkmıştır. Döviz cinsinden yükümlülüklerin, müşterilere kısa vadeli borçlar kaleminde yoğunlaştığı görülmektedir.

GELİR TABLOSU

2022 yılında kurumların gelirleri geçen yılın aynı dönemine kıyasla %134 artarak 27,2 milyar TL'ye ulaşmıştır.

2022 yılında aracılık gelirleri, işlem hacimlerindeki artışa bağlı olarak önceki yıla göre %95 artışla 11,3 milyar TL olmuştur. Bu tutarın %55'i ilk yedi kurum tarafından elde edilmiştir.

Tablo 14: Kısa Vadeli Port. Dağ. (milyon TL)

	2021	2022
Repo Mevduat	14,812	26,617
Kamu SGMK	649	3,284
Özel SGMK	901	1,216
Pay Senedi	4,811	20,272
Diğer	1,038	5,746
Toplam	22,210	57,134

Kaynak: TSPB

Yatırım kuruluşlarının toplam özkaynakları, geçmiş yıl kârları, net kardaki yükselişe ve ödenmiş sermayesini artıran kurumlara bağlı olarak 2021 yıl sonuna göre 15,4 milyar TL'lik artışla 2022 sonunda 32,1 milyar TL olmuştur. Bu süre içerisinde biri yeni kurulmuş ikisi yeniden faaliyetine başlamış toplam 29 kurum ödenmiş sermayesini toplam 2 milyar TL artırmıştır. Sektörün ödenmiş sermayesi 2021 sonuna göre %59 artarak 5,6 milyar TL'ye çıkmıştır.

VIOP teminat takas yükümlülüklerini karşılamasından kaynaklı olarak, 2022 yılının üçüncü çeyreğinde özkaynaklarında azalış gözlenen kurumlardan 3'ü son çeyrekte ödenmiş sermayelerini toplam 850 milyon TL artırmıştır.

Ayrıntılı incelendiğinde, pay senedi ve türev işlem komisyonlarında, bu ürünlerdeki işlem hacmi artışına paralel olarak artış görülmüştür. Aracı kurumların vadeli işlem hacmi %76 artarken, türev işlemlerden elde ettikleri gelirlerde %59'luk artış görülmüştür.

Aracı kurumların pay senedi işlem hacminin 2021 yılına kıyasla %138'lik artış gösterdiği ortamda, pay senedi aracılık gelirleri %122 artmıştır. Bu gelirler, brüt aracılık gelirlerinin %87'sini oluşturmuştur.

Tablo 15: Toplam Gelirler (milyon TL)

	2021	2022	Değişim
Aracılık Gelirleri	5,800	11,325	95.3%
Kurum Portföyü Kar/Zararları	1,838	3,420	86.1%
Kurumsal Finansman Gelirleri	792	985	24.4%
Yatırım Fonu Dağıtım ve Varlık Yönetimi Gelirleri	111	197	77.6%
Müşteri Faiz Gelirleri	2,435	6,354	160.9%
Diğer Gelirler	670	4,938	636.6%
Toplam	11,646	27,220	133.7%

Kaynak: TSPB

Pay senedi işlem hacimlerinde görülen konsantrasyon gelirlerine de yansımaktadır. Pay senedi işlem hacminin %36'sını 3 kurum yaratırken, gelirlerin de %30'u 3 kurum tarafından yaratılmaktadır. Kaldıraçlı işlem hacmi bir önceki yıla kıyasla %97 artarken, kaldıraçlı işlemlerden elde edilen komisyonlar %44 ile işlem hacmindeki artışın altında kalmıştır.

Tablo 16: Aracılık Gelirleri (milyon TL)

	2021	2022	Değ.
Pay Senedi	4,409	9,778	121.8%
Türev İşlem	1,058	1,679	58.8%
Kaldıraçlı İşlem	718	1,036	44.4%
SGMK	108	167	55.3%
Yabancı MK	304	416	36.7%
Brüt Gelir	6,596	13,076	98.2%
İadeler	-797	-1,751	119.8%
Net Geliri	5,800	11,325	95.3%

Kaynak: TSPB

Tablo 17: Kurumsal Finansman Gelirleri (milyon TL)

	2021	2022	Değişim
Halka Arz – Tahvil İhraç	661	868	31.4%
Şirket Satın Alma-Birleşme	27	24	-10.4%
Diğer Finansmana Aracılık	40	53	33.2%
Sermaye Artırımı-Temettü Dağıtımı	12	16	33.9%
Diğer Danışmanlık	52	24	-54.9%
Toplam	792	985	24.4%

Kaynak: TSPB

Yeniden Tablo 15'te sunulan toplam gelirlere dönecek olursak, önceki yıla göre 2022 yılında müşterilerin kredi bakiyesindeki artışa paralel olarak 2022 yılında müşterilerden elde edilen faiz gelirleri önceki yıla göre %161 artarak 6,4 milyar TL'ye yükselmiştir.

Aracı kurumlar, portföy yönetim şirketlerince yönetilen yatırım fonlarının satışına aracılık

Tablo 15'te görüldüğü üzere 2022 yılında önceki yıla göre tüm gelir kalemlerinde artış gözlemlenirken, en büyük tutar artışı aracılık gelirlerinde yaşanan 5,5 milyar TL'lik büyümeye olmuştur. Ayrıca, müşteri faiz gelirleri de karşılaştırılan dönemde 3,9 milyar TL büyümüştür.

Sektörün kurumsal finansman gelirleri bir önceki yıla oranla %24 oranında artarak 985 milyon TL olmuştur. Birincil halka arz faaliyetlerinde 2021 yılında görülen canlılık 2022 yılında da devam etmiştir. 2022 yılında, önceki yıla oranla kurumsal finansman faaliyetlerinde görülen artışa bağlı olarak bu gelirlerde de artış gözlemlenmiştir (Tablo 17). Halka arz ve tahvil ihraçlarına aracılık gelirleri %31 artarak 868 milyon TL olmuştur.

hizmeti vermektedir. 2022 yılında 19 kurumun gelir elde ettiği yatırım fonu satışı kaleminde, bir önceki yıla kıyasla elde edilen gelir %106 büyüyerek 134,3 milyon TL'ye çıkmıştır. Bununla beraber 16 kurumun faaliyet gösterdiği varlık yönetiminde ise 63 milyon TL gelir yaratılmıştır. Toplamda, kurumların yatırım fonu dağıtım ve varlık yönetimi

aracılık gelirleri 197 milyon TL olmuştur (Tablo 15).

Saklama, yatırım danışmanlığı gibi diğer komisyon gelirleri ile esas faaliyet gelirlerinin muhasebeleştiği diğer gelirler kalemi karşılaştırılan dönemde %623 artarak 4,8 milyar TL'yi aşmıştır. Bu kalemdaki hızlı artışta bir aracı kurumun kendi portföyündeki girişim

sermayesi yatırım fonunun değer artış kazancı etkili olmuştur.

2022 yılında bir aracı kurumun portföyündeki girişim sermayesi yatırım fonunun değer artışından kaynaklanan gelir diğer gelirler arasında takip edilmekte olup bu kalemin yarısından fazlasını oluşturmaktadır.

Tablo 18: Giderler (milyon TL)

	2021	2022	Değişim
Pazarlama, Satış, Ar-Ge Giderleri	1,242	2,427	95.4%
İşlem Payları	890	1,758	97.5%
Diğer Pazarlama, Satış, Ar-Ge Giderleri	352	669	90.1%
Genel Yönetim Giderleri	3,752	7,384	96.8%
Personel Giderleri	1,982	3,897	96.7%
Amortisman Giderleri	183	274	49.5%
İtfa Payları	21	26	23.0%
Üyelik Aidat, Gider ve Katkı Payları	35	57	63.5%
Komisyon ve Diğer Hizmet Giderleri	92	256	179.3%
Vergi, Resim ve Harç Giderleri	318	795	150.4%
Diğer Genel Yönetim Giderleri	1,123	2,080	85.2%
Toplam	4,995	9,811	96.4%

Kaynak: TSPB

2022 yılında kurumların toplam giderleri ise, önceki yıla kıyasla %96 artarak 9,8 milyar TL olmuştur. Giderlerdeki artışta en büyük etken personel giderleri olup, bunda iş hacmindeki büyümeyle birlikte personel sayısının artmasının ve ücretlerde enflasyon üzerinde artış yapılmasının etkisi olduğu gözlemlenmektedir. Toplam personel gideri incelenen dönemde %97 artarak 3,9 milyar TL'ye yaklaşmıştır.

2022 sonunda 6.771 kişinin istihdam edildiği sektörde çalışan başına düşen aylık ortalama personel gideri önceki yılın aynı dönemine göre %72 olan ortalama enflasyonun üzerinde, %81 artarak 50.202 TL olmuştur.

Sonuç olarak, borsanın artış trendinde olduğu 2022 yılında, aracılık gelirleri ile kredili müşteri gelirlerindeki artışlar ile özellikle kurum portföyüne yapılan işlemlerden elde edilen gelirlerdeki artışların etkisiyle, 2021 yılına kıyasla toplam gelirler (brüt kâr) %133 artarak

27,2 milyar TL olurken, giderler %96 artışla 9,8 milyar TL olarak gerçekleşmiştir (Tablo 19).

Birliğimiz tarafından 2010 yılında yayınlanan Aracı Kurum Finansal Tablo Rehberine göre kurumların finansman gelir/giderlerinde takip etmesi beklenen "kur farkı ve finansal ürünlerin değerlemesine ilişkin" gelir ve giderlerin, bazı kurumlar tarafından diğer faaliyet gelirlerinde muhasebeleştirildiği bilinmektedir. Diğer faaliyet gelirleri kalemi, piyasalardaki hareketlenmenin sonucu olarak artan kur farkı gelirlerinin etkisiyle 2021 yılına göre %75 artarak 3,4 milyar TL'ye yaklaşmıştır.

Bu kalemda yoğunlaşma gözlemlenmekte olup 2022 yılında bir kurumun elde ettiği diğer faaliyet gelirleri, bu kalemdaki toplam tutarın üçte birini oluşturmaktadır. 3,9 milyar TL'yi bulan diğer faaliyet giderlerinde de benzer şekilde söz konusu kurumların kur farkı giderlerinin etkisi yüksektir.

Tablo 19: Özet Gelir Tablosu (milyon TL)

	2021	2022	Değişim
Satış Gelirleri (Net)	646,301	811,189	25.5%
Satışların Maliyeti	-634,655	-783,969	23.5%
Brüt Kâr/Zarar	11,646	27,220	133.7%
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri	-1,239	-2,426	95.8%
Genel Yönetim Giderleri	-3,752	-7,384	96.8%
Araştırma ve Geliştirme Giderleri	-3.4	-1.6	-52.5%
Diğer Faaliyet Gelirleri	1,922	3,362	74.9%
Diğer Faaliyet Giderleri	-1,596	-3,886	143.5%
Faaliyet Kârı/Zararı	6,977	16,885	142.0%
Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler	6	12	103.6%
Yatırım Faaliyetlerinden Giderler	-0.1	-0.1	51.5%
İştirak Kâr/Zararlarından Paylar	47	85	78.8%
Finansman Gideri Öncesi Faaliyet Kâr/Zarar	7,031	16,981	141.5%
Finansman Gelirleri	3,661	6,095	66.5%
Finansman Giderleri	-3,075	-5,306	72.6%
Vergi Öncesi Kâr/Zarar	7,617	17,771	133.3%
Vergi Gelir/Gideri	-1,842	-3,306	79.5%
Dönem Vergi Gelir/Gideri	-1,903	-3,069	61.3%
Ertelenmiş Vergi Gelir/Gideri	61	-236	-486.7%
Dönem Kârı/Zararı	5,775	14,465	150.5%

Kaynak: TSPB

Bu şekilde, 2022 yılında faaliyet kârı bir önceki yıla göre %142 yükselerek 16,9 milyar TL'ye çıkmıştır. Kurumların finansal yatırımlarına ilişkin net faiz gelirleri/giderleri, kur farkı gelirleri, temettü gibi finansal gelirleri/giderlerinin yer aldığı net finansman gelirleri, aynı dönemde 203 milyon TL'lik artışla 790 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Sonuç itibarıyla, verisi derlenen kurumların net dönem kârı bir önceki yıla göre 2022 yılında %150 artışla 14,5 milyar TL olmuştur.

İncelenen 64 aracı kurum ve 1 yatırım bankasından 55'i bu dönemde kâr etmiştir. 2022 yılında en çok kâr eden kurum İş Yatırım (4,1 milyar TL) olurken en yüksek kâr elde eden ilk 4 kurum (İş Yatırım, Garanti Yatırım, Ak Yatırım, Yapı Kredi Yatırım) ise sektör kârının yarısından fazlasını oluşturmuştur. Önceki çeyreğe kıyasla zarar eden kurum sayısındaki artış, Eylül ayında piyasalarda meydana gelen oynaklıktan kaynaklandığı dikkat çekmektedir.

Tablo 20'de net kârın brüt kâra bölünmesiyle hesaplanan kârlılık oranı 2022 yılında bir önceki yıla göre 3,5 puan artarak %53,1 olmuştur. Diğer taraftan özsermaye kârlılık oranı önceki yıla oranla 23,7 puan artarak %65 oranında gerçekleşmiştir. Artışta, özsermayedeki artışın kardaki artışın gerisinde kalması etkili olmuştur.

Tablo 20: Net Dönem Kâr/Zarar		
	2021	2022
Kurum Sayısı	61	64
Kâr Eden Kurum	58	55
Zarar Eden Kurum	3	9
Net Kâr	5,775	14,465
Toplam Kâr (milyon TL)	5,790	14,619
Toplam Zarar (mn. TL)	-15	-154
Net Kâr/Brüt Kâr*	49.6%	53.1%
Özsermaye Kârlılık*	41.3%	65.0%

Kaynak: TSPB

*12 aylık hesaplanmıştır

PORTFÖY YÖNETİM ŞİRKETLERİ 2022/12

Deniz Kahraman

Bu raporumuzda Birliğimizin portföy yönetim şirketlerinden derlediği 2022 yılına ilişkin olarak portföy yönetimi büyüklükleri, çalışan profili ve finansal tablo verileri ele

alınacaktır. Raporumuzda kullanılan verilerin detaylarına ve geçmiş dönem analizlerine www.tspb.org.tr adresinden ulaşılabilir.

PORTFÖY YÖNETİMİ

Portföy yönetim şirketleri yatırım fonları, emeklilik yatırım fonları ve yatırım ortaklıkları yönetmektedir. Portföy yönetim şirketleri ayrıca gerçek ve tüzel yatırımcılara bireysel portföy yönetimi hizmeti sunmaktadır.

Portföy yönetim şirketleri yönettikleri yatırım fonu tipine göre ise faaliyetleri sınırlandırılmış ve sınırlandırılmamış olarak ikiye ayrılmaktadır. Faaliyetleri sınırlandırılmış portföy yönetim şirketleri, yalnızca gayrimenkul yatırım fonu ve/veya girişim sermayesi fonu yönetebilmektedir.

2022 sonu itibarıyla 59 portföy yönetim şirketi bulunmaktadır. 2022 yılında 8 şirket faaliyetine yeni başlamıştır. Bu şirketlerden biri faaliyeti sınırlı portföy yönetim şirketi statüsündedir. Faaliyete başlayan bu şirketlerden henüz 5'i varlık yönetimine başlayabilmiştir. 2022 sonu itibarıyla portföy yönetiminde bulunan 56 kurumdan 10'unun faaliyetleri sınırlı şirketler olduğu yani sadece gayrimenkul ve/veya girişim sermayesi yatırım fonu yönettiği görülmektedir.

Tablo 1: Portföy Yönetimi Faaliyetleri (2022/12)

	Kurum Sayısı	Fon/Müşteri Sayısı	Portföy Büyüklüğü (milyon TL)
Yatırım Fonu	54	1,441	799,078
Emeklilik Yatırım Fonu	24	384	433,534
Bireysel Portföy Yönetimi*	34	16,242	335,020
Yatırım Ortaklığı	7	14	1,373
Toplam	56	18,081	1,569,005

Kaynak: TSPB

* Toplam bireysel portföyü olan yatırımcı sayısına bakarken, gerçek ve tüzel kişilerin birden fazla kurumda portföyü olabileceği dikkate alınmalıdır.

Bu şirketlerce yönetilen portföy büyüklüğü son 1 yılda %140 artarak 1,6 trilyon TL'ye yaklaşmıştır. Bu dönemde emeklilik fonlarının toplam portföy büyüklüğü %78 oranında artarken yatırım fonları portföyü ise %145 oranında yükselmiştir.

Son bir yılda yatırım fonu sayısı 974'ten 1.441'e çıkarken emeklilik yatırım fonu sayısı 372'den 384'e çıkmıştır. Yatırım fonu sayısındaki artışın temel nedeni serbest yatırım fonu ve girişim sermayesi yatırım fonu sayısındaki hızlı yükseliştir.

Emeklilik yatırım fonu sayısında 2021 yılının ikinci yarısında kamu sermayeli bir emeklilik şirketinin fonlarını

birleştirmesinin etkisi görülmüştü. 2022 yılı boyunca fon sayısı fazla değişmemiştir.

Tablo 2: Yönetilen Portföy Büyüklüğü (milyon TL)

	2021	2022
Yatırım Fonları	325,700	799,078
Emeklilik Yatırım Fonları	243,834	433,534
Bireysel Portföy Yönetimi	82,439	335,020
Gerçek Kişi	36,145	112,972
Tüzel Kişi	46,295	222,048
Yatırım Ortaklıkları	920	1,373
Toplam	652,893	1,569,005

Kaynak: TSPB

2022 Aralık sonu itibarıyla portföy yönetimi yapan 56 kurumun 15'i banka kökenlidir. Banka kökenli kurumlar toplam portföyün %80'ini yönetmektedir.

2022 Aralık sonu itibarıyla en yüksek portföy büyüklüğüne sahip tümü banka kökenli ilk üç kurum (sırasıyla Ziraat, Ak ve İş Portföy) toplam yönetilen portföyün %47'sini oluşturmaktadır.

Tablo 3: Yönetilen Portföy Adedi

	2021	2022
Yatırım Fonları	974	1,441
Emeklilik Yatırım Fonları	372	384
Bireysel Portföy Yönetimi	4,096	16,242
Gerçek Kişi	3,717	15,518
Tüzel Kişi	379	724
Yatırım Ortaklıkları	13	14
Toplam	5,455	18,081

Kaynak: TSPB

Yatırım Fonları

Aralık 2022 itibarıyla yatırım fonu yöneten 54 şirket bulunmaktadır. Yatırım fonu sayısı 467 adet artarak 1.441'e çıkarken toplam portföy büyüklüğü %145 artışla 799 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Yatırım fonu yöneten şirketler arasında toplam yönetilen yatırım fonlarının %53'ü ilk beş şirket (Ziraat, Ak, Yapı Kredi, İş ve Garanti) tarafından yönetilmektedir.

MKK verilerine göre toplam yatırım fonu yatırımcı sayısı 2021 sonuna göre 377 bin kişi artarak 3,6 milyona yaklaşmıştır. Bu yatırımcıların önemli büyüklüğünü

oluşturan yerli bireysel yatırımcılar toplam yatırım fonu portföy büyüklüğünün %53'ünü meydana getirmektedir.

Yatırım fonları, menkul kıymet yatırım fonları, gayrimenkul yatırım fonları, girişim sermayesi yatırım fonları, borsa yatırım fonları ile serbest yatırım fonlarından meydana gelmektedir.

Yatırım fonu portföyünün en büyük kısmını oluşturan menkul kıymet yatırım fonu portföy büyüklüğündeki büyüme 2022 yılında %87 olmuştur.

Tablo 4: Yatırım Fonu Büyüklükleri (milyon TL)

	2021/12	2022/12
Menkul Kıymet Yatırım Fonu	184,372	343,912
Gayrimenkul Yatırım Fonu	16,719	36,670
Girişim Sermayesi Yatırım Fonu	15,776	46,289
Borsa Yatırım Fonu	7,377	14,188
Serbest Yatırım Fonu	101,455	358,018
Toplam	325,700	799,078
<i>Özel Fon</i>	<i>45,628</i>	<i>146,305</i>

Kaynak: TSPB

2021 yılının son çeyreğinde Türk lirasının ciddi değer kaybıyla birlikte yatırımcı tercihi döviz cinsi ürünlerden yana olmuştur. Bu dönemden itibaren serbest fonların hem bakiye hem de sayı olarak büyüdüğü gözlenmiştir. Önemli bölümü eurobond yatırımları yapan bu fonların sayısı 2022 yılında %73 artarak 650'ye çıkarken bu fonların portföy büyüklüğü ise döviz kurlarındaki artıştan da destek bularak %253 artarak 358 milyar TL olmuştur. Yatırımcıların serbest yatırım fonlarına ilgi duymasında, döviz cinsi borçlanma araçlarını (eurobond) doğrudan satın almak yerine fon aracılığıyla satın almanın gelir vergisi avantajı sağlıyor olması etkilidir.

Girişim sermayesi yatırım fonu sayısı 2022 yılında 71 adet artarken, portföy büyüklüğü %193 artışla 46 milyar TL'yi aşmıştır. Portföy büyüklüğündeki artışın %36'sı iki şirketten ileri gelmiştir. Aralık 2022 itibarıyla girişim sermayesi yatırım fonu bulunan 34 portföy yönetim şirketi bulunmaktadır.

Aralık 2022 itibarıyla 19 portföy yönetim şirketi tarafından yönetilen gayrimenkul yatırım fonu sayısı önceki yıla göre 29 adet artarak 105'e çıkmış, bu fonların büyüklüğü ise %119 oranında büyümüştür.

Birliğimizce bilgi amacıyla derlenen, portföy yönetim şirketleri tarafından kurularak kişi veya kuruluşlara katılma payları önceden belirlenmiş şekilde tahsis edilen özel fonların büyüklüğündeki büyüme de sürmüş, 2022 yılında portföy büyüklüğü %221 artarak 146 milyar TL'yi aşmıştır. Bu fonların yaklaşık yarısının döviz cinsinden ihraç edilen serbest fonlar olduğu görülmektedir.

Merkezi Kayıt Kuruluşu aylık bazda yatırım fonlarındaki fiyat etkisinden arındırılmış net sermaye giriş-çıkışlarını yayımlamaktadır. Portföy yönetim şirketlerinin yurtdışında kurulu fonları MKK'da yer almadığı için Tablo 5'te sunulan MKK'da saklanan portföy büyüklüğü (753 milyar TL) Birliğimizin derlediği tutardan (799 milyar TL) düşüktür. Tablo 5'te gösterildiği üzere 2022 yılında ayında en çok kaynak girişi olan fon türü 168 milyar TL ile serbest fonlar olmuştur.

2022 yılında para piyasası fonlarına 48 milyar TL, hisse senedi fonlarına 13 milyar TL, girişim sermayesi fonlarına 11 milyar TL sermaye girişi olurken, fon sepeti fonlarından 4,6 milyar TL çıkış yaşanması dikkat çekmektedir.

Tablo 5: Yatırım Fonlarında Net Sermaye Girişleri (milyon TL)

	2022 Başı Portföy Büyükülüğü	2022 Ocak – Aralık Net Sermaye Girişi	2022 Ocak – Aralık Değer Artışı	2022 Aralık Portföy Büyükülüğü
Serbest	101,488	168,499	254,769	356,257
Para Piyasası	40,749	47,675	58,339	99,088
Hisse Senedi	24,398	12,632	39,395	63,793
Borçlanma Araçları	35,547	6,273	19,089	54,636
Girişim Sermayesi	16,211	10,742	28,793	45,004
Gayrimenkul	14,294	2,753	20,430	34,724
Değişken	17,415	2,197	13,632	31,047
Fon Sepeti	26,375	-4,593	4,430	30,805
Katılım	8,410	7,698	10,405	18,815
Kıymetli Madenler	8,104	2,405	5,924	14,028
Karma	4,896	-1,706	-397	4,499
Korumalı	809	-647	-554	255
Genel Toplam	298,696	253,928	454,255	752,951

Kaynak: MKK

Emeklilik Yatırım Fonları

2022 sonu itibarıyla 24 kurum emeklilik yatırım fonu yönetmektedir.

Yakın dönemde özel emeklilik sisteminde çeşitli reformlar yapılmış, Mayıs 2021’de yürürlüğe giren düzenlemeyle 18 yaş altı katılımcıların bireysel emeklilik sistemine dahil olabilmesinin önü açılmıştır. 2022 yılı itibarıyla daha önce %25 olan devlet katkısı oranı %30’a çıkarılmıştır.

Diğer taraftan, katılımcılar nakit ihtiyacını karşılamak üzere sistemden çıkmak zorunda kalmadan birikiminin %50’sine kadar olan tutarı çekebilme imkanına sahip olmuştur. Ayrıca, BES sözleşmelerinden kaynaklı alacakların temlik edilmesi de mümkün olmuştur.

Bu dönemde emeklilik yatırım fonları büyüklüğü otomatik katılım sistemi (OKS) fonları dâhil olmak üzere 2021 sonuna göre %77 artarak 433 milyar TL’ye yaklaşmıştır. İlk beş kurum (Ziraat, Ak, İş, Garanti ve Yapı Kredi Portföy) toplam emeklilik yatırım fonlarının %84’ünü yönetmektedir.

Emeklilik yatırım fonları türlerine göre incelendiğinde en büyük payın kıymetli maden fonlarından oluştuğu dikkat çekmektedir. Hisse senedi fonlarının payı ise 2021 sonunda %4 civarındayken 2022 sonu itibarıyla %11’e ulaşmıştır. Yabancı hisse senetleri ise yabancı menkul kıymetler altında izlenmekte olup bu enstrümanın fon portföyündeki payı %2 civarındadır.

Tablo 6: Emeklilik Yatırım Fonlarının Türlerine Göre Dağılımı (milyon TL)

	2021	2022
Kıymetli Madenler	63,542	106,947
Borçlanma Araçları Fonu	48,702	67,735
Özel Sektör Borçlanma Araçları Fonu	3,409	3,901
Kamu Borçlanma Araçları Fonu	23,269	32,544
Dış Borçlanma Araçları Fonu	12,375	18,315
Borçlanma Araçları Fonu	9,649	12,975
Değişken Fon	47,383	78,838
Para Piyasası Fonu	13,470	11,955
Hisse Senedi Fonu	11,580	45,505
Karma Fon	6,234	8,474
Fon Sepeti Fonu	2,626	9,177
Endeks Fon	1,715	6,705
Katılım Fonu	959	1,444
Standart Fon	9,887	17,642
Katkı Fonu	23,162	50,282
Başlangıç Fonu	1,726	1,186
OKS Standart Fon	12,980	9,399
Toplam	244,038	432,516

Kaynak: Takasbank

Fonların Portföy Dağılımı

Takasbank'tan temin edilen menkul kıymet (gayrimenkul ve girişim sermayesi fonları hariç) ve emeklilik yatırım fonlarının dağılımı aşağıdaki tabloda

verilmektedir. 2022 yılındaki en belirgin değişim hem yatırım fonlarında hem emeklilik fonlarında hisse yatırımlarının payındaki artış olmuştur.

Tablo 7: Fonların Portföy Dağılımı

Menkul Kıymet Yatırım Fonları			Emeklilik Yatırım Fonları		
Varlık Sınıfı	2021	2022	Varlık Sınıfı	2021	2022
Yurtiçi Hisse Senedi	13%	21%	Yurtiçi Hisse Senedi	13%	23%
Yabancı Hisse Senedi	8%	2%	Yabancı Hisse Senedi	1%	2%
DİBS	4%	2%	DİBS	16%	14%
ÖSBA	16%	10%	ÖSBA	8%	5%
Kamu Eurobond	9%	12%	Kamu Eurobond	15%	11%
Özel Sektör Eurobond	16%	11%	Özel Sektör Eurobond	1%	1%
Mevduat	6%	25%	Mevduat	6%	5%
Repo	6%	4%	Repo	1%	1%
Kamu Kira Sertifikası	0%	1%	Kamu Kira Sertifikası	4%	5%
Özel Sektör Kira Sertifikası	2%	2%	Özel Sektör Kira Sertifikası	1%	1%
Altına Dayalı Kira Sertifikası	1%	1%	Altına Dayalı Kira Sertifikası	16%	18%
Altına Dayalı DİBS	0%	0%	Altına Dayalı DİBS	1%	1%
Altın	4%	3%	Altın	9%	5%
Diğer*	15%	7%	Diğer*	9%	9%
Toplam	100%	100%	Toplam	100%	100%

Kaynak: Takasbank

* Diğer kategorisi girişim sermayesi yatırımları ile fon katılma paylarını içermektedir.

Menkul kıymet yatırım fonlarının kısa vadeli yatırımlarında repo işlemleri yerine mevduatı tercih etmeye başlamasıyla birlikte, mevduatın 2021 sonuna göre 19 puan artarak %25 olmuştur. Özel sektörün yurtdışında ihraç ettiği eurobondlar ile özel sektör borçlanma araçlarının payı ise sırasıyla %11 ve %10 olmuştur. Yatırım fonlarında yurtiçi hisse senetlerinin payı ise 8 puan artışla %21'e çıkmıştır. Yerli hisse senetlerinin payı artarken, yabancı hisse senetlerinin payı 6 puan düşerek %2'ye inmiştir.

Emeklilik yatırım fonları tarafında ise %23 payla yurtiçi hisse senetleri en yüksek payı oluşturmaktadır. Bu fonlarda da yerli hisse

senetlerinin payı 10 puan artış sergilemiştir.

Altına dayalı kira sertifikaları %18 payla ikinci sırada gelmektedir. Kıymetli madenler de emeklilik yatırım fonu yatırımcıları tarafından tercih edilen bir varlık sınıfı olup, altına dayalı kira sertifikaları da dahil edildiğinde toplam portföyün %25'e yakınının bu ürünlerde değerlendirildiği görülmektedir. Yatırım fonlarında bu oran %4'te kalmaktadır.

Altına dayalı kira sertifikalarını %14 payla devlet iç borçlanma senetleri ve %100 payla kamunun yurtdışında ihraç ettiği eurobondlar izlemektedir.

Bireysel Portföy Yönetimi

Aralık 2022 itibarıyla bireysel portföy yönetimi hizmetinde bulunan 34 kurum bulunmaktadır. İlgili dönemde portföy yönetim şirketleri tarafından 15.518 gerçek, 724 tüzel kişinin olmak üzere toplamda 335 milyar TL'lik portföy yönetilmektedir. Bu veriler incelenirken bir yatırımcının birden fazla kurumda hesabı olabileceği unutulmamalıdır.

2022 yılında bireysel portföy yönetimi hizmeti alan müşteri sayısı 12.146 kişi artarken artışın büyük oranda 2 kurumun yılın son çeyreğindeki müşteri sayısındaki artıştan kaynaklandığı görülmektedir. Bu artışta bireysel portföy yönetimi hizmeti sunulan müşterilere açılan kur korumalı TL mevduat hesaplarının etkisi olduğu ifade edilebilir.

Bu dönemde portföy yönetim şirketlerinden bireysel portföy yönetimi hizmeti alan yatırımcıların %70'inin ilk iki portföy yönetim şirketinden birine Yapı Kredi ve Ak

Portföy) yöneldiği görülmektedir. Portföy büyüklüğü açısından ise bireysel portföy yönetimi en yüksek kurum (Ziraat,) portföyün %49'unu yönetmektedir.

Tablo 8: Bireysel Portföy Yönetimi (mn. TL)

	Kolektif Yatırım Araçları	Diğer Yatırım Araçları	Toplam
Gerçek Kişi	80,454	32,518	112,972
Tüzel Kişi	64,440	157,608	222,048
Toplam	144,895	190,126	335,020

Kaynak: TSPB

Birliğimiz bireysel portföy büyüklüğü verilerinde yatırım fonları gibi kolektif yatırım araçları ile diğer yatırım araçlarını ayrıştırarak derlemektedir. Bu doğrultuda incelendiğinde 15.518 gerçek kişinin özel portföy yönetimi kapsamında yönetilmekte olan 113 milyar TL'lik yatırımlarının %71'i yatırım fonlarında değerlendirilmektedir. Aynı oran 222 milyar TL'lik tüzel kişi portföyünde daha düşük olup %29'dur.

Yatırım Ortaklıkları

Portföy yönetim hizmetini dışarıdan alan yatırım ortaklıklarının portföyleri münhasıran portföy yönetim şirketleri tarafından yönetilmektedir. Halihazırda 55 adet yatırım ortaklığının 14'ü 7 portföy yönetim şirketinden portföy yönetim hizmeti almaktadır.

Portföy yönetim şirketleri tarafından yönetilen yatırım ortaklığı portföy büyüklüğü 2022 sonunda 2021 sonuna göre %49 artışla 1,4 milyar TL'ye yaklaşmıştır.

Yönetilen yatırım ortaklığı toplam portföyünün %74'ü menkul kıymet yatırım ortaklıklarından meydana gelmektedir.

Aralık 2022 itibarıyla 2 şirketin yönettiği girişim sermayesi yatırım ortaklığı portföy büyüklüğü %50 artışla 344 milyona çıkarırken, sadece 1 şirketin yönettiği gayrimenkul yatırım ortaklığı büyüklüğü ise neredeyse dört misline çıkarak 12 milyon TL'yi aşmıştır. Bu portföy yönetim şirketi, ortaklığın nakit varlıklarını yönetmektedir.

Tablo 9: PYŞ tarafından Yönetilen Yatırım Ortaklığı Büyüklükleri (milyon TL)

	2021	2022
Menkul Kıymet Yatırım Ortaklığı	687.7	1,016.5
Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı	3.1	12.1
Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı	228.9	344.2
Toplam	919.7	1,373.8

Kaynak: TSPB

ÇALIŞAN PROFİLİ

Sektörde yeni kurumların faaliyete geçmesiyle 2021 sonu itibarıyla çalışan sayısı ilk kez 900'ü aşmış, Aralık 2022 itibarıyla ise faaliyete geçen 8 yeni portföy yönetim

şirketiyle birlikte 1.187'yi bulmuştur. Sektörde toplam çalışan sayısının %39'unu kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 10: Departmanlara Göre Portföy Yönetim Şirketlerinde Çalışanlar

	Çalışan Sayısı				Ortalama Çalışan Sayısı	
	2021/12	Kadın Oranı (%)	2022/12	Kadın Oranı (%)	2021/12	2022/12
Genel Müdür	51	7.8	59	10.2	1	1
Portföy Yönetimi	231	21.2	291	20.6	6	6
Yurtiçi Satış	112	58.0	134	58.2	5	5
Yurtdışı Satış	6	50.0	7	71.4	2	2
Yatırım Danışmanı	26	26.9	31	22.6	1	2
Araştırma	45	37.8	54	35.2	2	2
Risk Yönetimi	42	52.4	47	51.1	2	2
Fon Hizmet ve Operasyon	86	55.8	122	49.2	3	4
Mali ve İdari İşler	120	48.3	141	54.6	2	3
İç Denetim-Teftiş	76	51.3	94	44.7	2	2
İnsan Kaynakları	7	71.4	11	72.7	1	1
Bilgi İşlem	21	23.8	27	14.8	1	2
Diğer	109	33.9	169	39.6	3	4
Toplam	932	38.5	1,187	38.5	18	20

Kaynak: TSPB

59 portföy yönetim şirketi arasında çalışan sayısı sıralamasında 50 ve üzeri çalışana sahip olan ilk 6 kurumun (İstanbul, Azimut, İş, Ak, Yapı Kredi ve Garanti Portföy) çalışan sayısı toplam portföy yönetim şirketlerindeki çalışan sayısının %36'sını oluşturmaktadır. Diğer taraftan çalışan sayısı 10 veya 10'dan daha az olan 21 kurum bulunmaktadır. Sektör geneline bakıldığında ortalama çalışan sayısı 20'dir.

2022 yılında nette 255 kişilik yeni istihdam yaratılmışken, personel sayısındaki artışın %48'inin 10 yıldan kısa deneyime sahip kişilerden oluştuğu görülmektedir. Portföy yönetim şirketlerinde çalışanların departmanlara göre dağılımı Tablo 8'de

verilmiştir. Portföy yönetim şirketleri ana faaliyet konusu gereğince risk yönetimi ve fon hizmeti departmanları bulundurmakta ya da bu hizmeti dışarıdan temin etmektedir. Sektörde hem risk yönetimi hem de fon hizmet birimi olan 24 portföy yönetim şirketi vardır. 34 kurumda araştırma departmanı bulunmaktadır. Aralık 2022 itibarıyla çalışanların dörtte biri (291 kişi) portföy yönetimi biriminde görev almaktadır. Bu departmanda çalışanların %21'ini kadınlar oluşturmaktadır.

Portföy yönetim şirketlerinin çalışanları ile ilgili yaş, cinsiyet, tecrübe ve eğitim durumu hakkında kapsamlı veriler www.tspb.org.tr adresinde yer almaktadır.

FİNANSAL TABLOLAR

2022 yılında portföy yönetim şirketlerinin toplam varlıkları 2021 sonuna %118 artışla 7,5 milyar TL'yi aşmıştır. 2022 yılında sektörün toplam ödenmiş sermayesi 183 milyon TL artarken, artışın 68,5 milyon

TL'lik kısmı yeni faaliyete geçen 8 şirketten, 37,5 milyon TL'lik kısmı ise Ziraat Portföy'ün sermaye artırımından ileri gelmiştir.

Tablo 11: Portföy Yönetim Şirketlerinin Bilançosu (milyon

	2021	2022
Dönen Varlıklar	3,306.5	6,296.6
Nakit ve Nakit Benzerleri	1,165.9	1,347.8
Finansal Yatırımlar (Kısa Vadeli)	1,041.4	2,811.2
Diğer Dönen Varlıklar	1,099.1	2,137.5
Duran Varlıklar	130.2	1,250.0
Maddi Duran Varlıklar	41.7	105.7
Finansal Yatırımlar (Uzun Vadeli)	31.6	113.2
Diğer Duran Varlıklar	56.9	1,031.1
TOPLAM VARLIKLAR	3,436.7	7,546.6
Kısa Vadeli Yükümlülükler	406.2	1,137.1
Uzun Vadeli Yükümlülükler	196.9	501.8
Özkaynaklar	2,833.6	5,907.7
Ödenmiş Sermaye	582.0	765.1
Sermaye Düzeltmesi Farkları	5.6	4.4
Paylara İlişkin Primler/İskontolar	9.5	9.5
Birikmiş Diğer Kapsamlı Gelir/Giderler	3.6	57.2
Kârdan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	124.2	201.6
Geçmiş Yıllar Kâr/Zararları	609.5	1,360.0
Net Dönem Kârı/Zararı	1,499.3	3,509.8
TOPLAM KAYNAKLAR	3,436.7	7,546.6

Kaynak: TSPB

Varlıkların önemli bölümünün kısa vadeli varlıklarda değerlendirdiği anlaşılmaktadır. Aralık 2022 itibarıyla sektör genelindeki nakit ve nakit benzerleri 2021 sonuna göre %16 oranında artarak 1,3 milyar TL'ye çıkmıştır. Kısa vadeli finansal yatırımlar ise %170 artışla 2,8 milyar TL olmuştur. Varlıkların önemli bölümünün kısa vadeli varlıklarda değerlendirdiği anlaşılmaktadır. Portföy yönetim şirketlerinin bilançolarındaki toplam varlıkların %79'u

200 milyon TL'nin üstünde toplam varlığı olan ilk 13 kuruma aittir.

Likit bir yapıya sahip sektör varlıklarının neredeyse tamamı dönen varlıklardan meydana gelmektedir. Ayrıca, 2 portföy yönetim şirketi tahakkuk eden başarı primlerini kısa ve uzun vadeli ticari alacaklar altında izlediği için diğer dönen varlıklar ve diğer duran varlıklar kaleminde önemli bir artış olmuştur.

Esas Faaliyet Gelirleri

Portföy yönetim şirketlerinin esas faaliyet gelirleri portföy yönetim komisyonları, yatırım danışmanlık gelirleri ve yatırım fon satış gelirleri olmak üzere üç ana kaleme takip edilmektedir. Bununla beraber sektör gelirlerinin neredeyse tamamı portföy yönetim komisyon gelirlerinden oluşmaktadır.

2021 ile kıyaslandığında şirketlerin portföy yönetim gelirleri %136 artışla 4,2 milyar

TL olmuştur. Toplam gelirdeki yükselişte portföy büyüklüklerindeki büyümeye paralel olarak serbest fon yönetim komisyonlarındaki artışın etkisi görülmektedir.

Fon pazarlama ve satış aracılık hizmetlerinden önceki yıllarda olduğu gibi kayda değer gelir elde edilmemiştir. 2022 yılında sadece 4 kurum fon dağıtımından gelir elde etmiştir.

Tablo 12: Portföy Yönetim Şirketlerinin Gelirleri (milyon TL)

	2021	2022	Değişim (%)
Portföy Yönetim Komisyon Gelirleri	1,768.5	4,169.8	135.8%
Kolektif Portföy Yönetimi	1,603.5	2,243.8	39.9%
Emeklilik Yatırım Fonları	187.2	339.1	81.2%
Yatırım Fonları	1,400.4	3,205.7	128.9%
Menkul Kıymet Yatırım Fonları	841.6	1,654.6	96.6%
Gayrimenkul Yatırım Fonları	90.6	178.2	96.7%
Girişim Sermayesi Yatırım Fonları	184.1	352.3	91.4%
Borsa Yatırım Fonları	13.9	29.4	111.4%
Serbest Yatırım Fonları	270.3	991.2	266.7%
Yatırım Ortaklıkları	15.8	22.4	41.4%
Bireysel Portföy Yönetimi	165.0	602.5	265.1%
Gerçek Kişi	110.6	317.8	187.4%
Tüzel Kişi	54.4	284.7	423.0%
Yatırım Danışmanlığı Gelirleri	5.6	13.1	134.9%
Fon Pazar ve Satış Aracılık Gelirleri	1.6	5.8	271.2%
TOPLAM	1,775.7	4,188.7	135.9%

Kaynak: TSPB

Yatırım Fonları

2022 yılında gözlenen artışa paralel olarak menkul yatırım fonlarından elde edilen gelirler de %97 artarak 1,6 milyar TL olmuştur. Serbest yatırım fonları portföyü önceki yılın aynı dönemine kıyasla 3,5 mislini aşarken bu fonların yönetiminden elde edilen gelir ise %267 artışla 991 milyon TL olmuştur.

Yıllık komisyon gelirlerinin ortalama portföy büyüklüğüne bölünmesiyle elde ettiği yıllık ortalama komisyon gelirleri Tablo 11’de incelenmektedir. Yatırım fonlarında portföy yönetim şirketlerinin elde ettiği ortalama komisyon oranı %0,69 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 13: Portföy Yön. Komisyon Oranı*	
2022	Toplam (%)
Yatırım Fonu	0.69
Emeklilik Yatırım Fonu	0.11
Bireysel Portföy Yönetimi	0.48
Yatırım Ortaklığı	2.16
Toplam	0.46

Kaynak: TSPB

*Yıllıklandırılmış.

Emeklilik Yatırım Fonları

Emeklilik yatırım fonlarının portföy büyüklüğü 434 milyar TL ile yatırım fonları portföy büyüklüğünün %54’ü kadar olsa da emeklilik yatırım fonlarından elde edilen gelirler yatırım fonlarından elde edilen gelirlerin ancak %11’i kadardır.

2022 yılında bu fonların yönetiminden elde edilen gelirler %81 artarak 339 milyon TL’ye çıkmıştır.

GELİR TABLOSU

Neredeyse tamamının portföy yönetimi komisyon gelirinin oluşturduğu 4,2 milyar TL’ye (Tablo 10) ulaşan esas faaliyet gelirlerinin yanı sıra kurum portföyünden elde edilen gelirlerin de etkisiyle 2022 yılında brüt kar önceki yılın aynı dönemine kıyasla 2,8 milyar TL artarak 4,8 milyar TL’ye yükselmiştir. Diğer taraftan aralarında genel

Emeklilik fonlarından portföy yönetim şirketleri sektör ortalamasında %0,11 oranında komisyon elde etmiştir.

Bireysel Portföy Yönetimi

Son bir yılda bireysel portföy yönetimi hizmeti sunulan hesapların büyüklüğü artarken, 2022 yılında bireysel portföy yönetiminden elde edilen gelir de önceki yıla kıyasla %265 artışla 603 milyon TL’ye çıkmıştır.

2022 yılında bireysel portföy yönetimi hizmeti veren şirketlerin yıllık ortalama komisyon oranı %0,48’dir. Portföyü ekseriyetle yatırım fonlarına yönlendirilen gerçek kişilerin portföyüne uygulanan komisyon oranının tüzel kişilere oranla daha yüksek olduğu hesaplanmaktadır.

Yatırım Ortaklıkları

Yukarıda belirtildiği gibi 7 portföy yönetim şirketi 14 yatırım ortaklığının portföyünü yönetmektedir. 2022 yılında yönetilen yatırım ortaklığı portföy büyüklüğü önceki yıla kıyasla %49 büyürken yatırım ortaklığı yönetiminden yıl toplamında elde edilen gelir %41 artarak 22,4 milyon TL olmuştur.

Bu dönemde yatırım ortaklığı yöneten portföy yönetim şirketlerinde yıllık ortalama komisyon oranı %2,16 olarak hesaplanmaktadır.

yönetim giderleri ile diğer faaliyet gelirlerinin netleştirilmiş halini içeren net giderler kalemi ise 594 milyon TL artarak 845 milyon TL olmuştur.

2022 yılında genel yönetim giderleri önceki yıla göre %145 artışla 1,9 milyar TL’yi aşmıştır. Bu giderlerin %60’ını personel

giderleri oluşturmaktadır. Personel giderlerini ortalama personel sayısına bölerek, bir çalışanın aylık ortalama maliyetini bulmak mümkündür. 2022 yılında bu tutar önceki yıla göre %106 artarak 89.529 TL olmuştur. Artan kârlılığa paralel olarak

çalışan başına aylık ortalama kâr tutarı ise önceki yıla kıyasla %88 yükselerek 273.249 TL olmuştur.

Tablo 14: Portföy Yönetim Şirketlerinin Gelir Tablosu (milyon TL)

	2021	2022	Değişim (%)
Satış Gelirleri (net)	2,478.6	5,802.6	134.1%
Satışların Maliyeti (-)	-542.7	-1,019.8	87.9%
BRÜT KAR/ZARAR	1,935.9	4,782.8	147.1%
Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	-31.8	-70.4	121.2%
Genel Yönetim Giderleri (-)	-784.5	-1,922.1	145.0%
<i>Personel Giderleri</i>	-448.0	-1,149.5	156.6%
Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	0.0	0.0	253.0%
Diğer Faaliyet Gelirleri	610.1	1,265.9	107.5%
Diğer Faaliyet Giderleri (-)	-44.3	-117.9	166.2%
FAALİYET KÂRI/ZARARI	1,685.4	3,938.2	133.7%
Yatırım Faaliyetlerinden Gelirler	94.2	166.4	76.6%
Yatırım Faaliyetlerinden Giderler	-24.1	-22.8	-5.3%
FİNANSMAN GİDERİ ÖNCESİ FAALİYET KÂRI/ZARARI	1,755.5	4,081.8	132.5%
Finansman Gelirleri	210.9	503.7	138.8%
Finansman Giderleri (-)	-7.3	-25.8	252.9%
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLERDEN VERGİ ÖNCESİ K/Z	1,959.1	4,559.8	132.7%
Dönem Vergi Gelir/Gideri	-349.1	-811.0	132.3%
Ertelenmiş Vergi Gelir/Gideri	-110.8	-239.0	115.7%
DÖNEM KARI/ZARARI	1,499.3	3,509.8	134.1%

Kaynak: TSPB

Bazı kurumlar tahakkuk ettikleri performans primlerini diğer faaliyet gelirlerinde muhasebeleştirmektedir. İki kurumun yüksek tutarlı gelirleri neticesinden bu kalem karşılaştırılan dönemde 565 milyon TL artarak 1,3 milyar TL olmuştur. Faaliyet giderleri ise aynı dönemde 118 milyon olmuştur. Faaliyet karı bu şekilde %134 artarak 3,9 milyar TL'yi bulmuştur.

Şirketlerin kurum portföyüne yaptığı alım satım işlemlerinden elde ettikleri gelirler finansal yatırımlarına yönelik reeskont gelirlerini yatırım faaliyetlerin gelir/giderleri ile finansman gelir/giderleri kalemlerinde izlemektedir. Şirketlerin bu gelirleri karşılaştırılan dönemde 348 milyon TL artışla 622 milyon TL'ye çıkmıştır.

Vergi giderleri düşüldüğünde, net kâr karşılaştırılan dönemde %136 yükselerek 3,5 milyar TL'yi aşmıştır. Kardaki artışla özsermaye karlılığı da 15 puan artarak %93'e ulaşmıştır.

2022 yılında 50 kurum toplamda 3,5 milyar TL kâr ederken, zarar eden 9 kurumun toplam zararı 22,3 milyon TL'de kalmıştır. Sırasıyla en çok kâr eden Re-pie, Ak, Yapı Kredi, Arz, Azimut ve İş Portföy sektör toplam kârının %55'ini oluşturmuştur.

Tablo 15: PYŞ'lerin Net Dönem Karı		
	2021	2022
Kurum Sayısı	51	59
Kâr Eden Kurum	45	50
Zarar Eden Kurum	6	9
Net Dönem Kârı (mn TL)	1,499.3	3,509.8
Kâr Toplamı (mn. TL)	1,507.8	3,532.2
Zarar Toplamı (mn. TL)	-8.5	-22.3
Net Kâr/Gelirler	77.4%	73.4%
Özsermaye Kârlılık	77.3%	92.5%

Kaynak: TSPB

FİNANSAL DÜZENLEMELERE UYUMDA TEKNOLOJİ UYGULAMALARI: REGTECH

Bariş Yalın Uzunlu

Açılımı “Regulatory Technology” olan, dilimize ise “Düzenleme Teknolojileri” olarak çevrilebilecek RegTech’i Dünya Ekonomik Forumu “yönetişim, raporlama, uyum ve risk yönetimi yükümlülüğünün belirlenmesi ve yerine getirilmesinde düzenleyiciler de dahil olmak üzere yüksek düzeyde düzenlemeye tabi sektör paydaşlarına yardımcı olan çeşitli yeni teknolojik çözümlerin uygulanması” olarak tanımlamaktadır. RegTech uygulamaları düzenleyici otoriteler ve finans kurumları tarafından da sıklıkla kullanılmaktadır.

Düzenleme teknolojileri (RegTech), finansal kurumların düzenleyici uyum yükümlülüklerini yerine getirmede karşılaştıkları zorluklara bir çözüm olarak geliştirilmiştir. Merkezi Hindistan’da bulunan bir uluslararası araştırma şirketi olan MarketsandMarkets tarafından hazırlanan bir rapora göre, RegTech pazarının 2021’den 2026’ya kadar yıllık ortalama %20,8 büyüme oranı ile 2023 yılına kadar 19,5 milyar dolara ulaşması beklenmektedir.

Özellikle 2008 mali krizinin ardından mali sektör düzenlemelerinde artış görülmüştür. Teknolojik atılımlar ise müşteri deneyimini ve finansal kurumlarla olan etkileşimi geliştirmek için teknoloji odaklı ürünler yaratan fintek şirketlerinin sayısındaki artışı tetiklemiştir. Düzenleyici önlemlerin ve yasaların teknolojiye daha bağımlı bir sektörle uyum gerekliliği ise düzenleyici teknoloji ihtiyacını beraberinde getirmiştir.

Finans kuruluşlarının uyum süreçlerini otomatikleştirme, operasyonel maliyetleri düşürme, risk yönetimini iyileştirme, düzenlemelere uyum, kara para aklamayı önleme, erken uyarı sistemleri geliştirilmesi gibi amaçları olan RegTech yapay zekâ, makine öğrenimi, nesnelerin interneti, büyük veri analitiği, dağıtık defter teknolojisi, akıllı kontratlar, bulut bilişim, kriptoloji ve biyometri gibi finansal teknoloji şirketleri tarafından da sıklıkla tercih edilen yöntem/teknolojileri kullanmaktadır. Bu çalışmada finansal piyasalarda kullanılan farklı türde Regtech çözümleri çeşitli vaka çalışmaları üzerinden analiz edilmiştir. Finans sektörü her zaman yoğun bir şekilde düzenlenmiştir ve düzenleyici gerekliliklerin artan karmaşıklığı ve hacmi, uygunluğu sağlamak için finansal kurumlar üzerinde önemli bir baskı oluşturmaktadır. RegTech çözümleri, finansal kurumlara pek çok alanda uygun maliyetli ve verimli çözümler sağlamak için geliştirilmiştir. RegTech’in finansal piyasalardaki kullanım alanları düzenlemelere uyum, risk yönetimi, kara para aklamayı ve terörün finansmanını önleme ve dolandırıcılık tespiti, düzenleyici raporlama ile piyasa gözetimini içerir.

UYUM

Finansal piyasalarda mevzuata uyum, finansal piyasaların bütünlüğünü, şeffaflığını ve istikrarını sağlamak için tasarlanmış yasalara, düzenlemelere ve sektör standartlarına uygun şekilde faaliyet göstermeyi ifade etmektedir. Uyum; gerek yatırımcıların finansal sisteme olan güvenini sürdürmek, gerekse dolandırıcılık faaliyetlerinin, piyasayı suistimal etmenin ve diğer suistimal biçimlerinin önlenmesi için kritik öneme sahiptir.

Bu bölümde gerek yerel gerekse bölgesel-küresel çeşitli düzenleyici ve denetleyici kurumlar tarafından çıkarılan düzenlemelere finans kuruluşlarının uyum sağlaması için RegTech'in nasıl kullanıldığı tüm dünyadan örneklerle mercek altına alınmaktadır.

BNP Paribas, Credit Agricole CIB (CACIB), Goldman Sachs ve UBS gibi bankalar da Avrupa Birliği tarafından 2007 yılında çıkarılan ve 2018 yılında güncellenen MiFID II¹ düzenlemesine uyum amacıyla New York merkezli bir finansal hizmetler ve bilgi teknolojileri şirketi olan Droit Financial Technologies LLC tarafından geliştirilen Adept MiFID II platformunu kullanmaktadır. Sistem, bankaların binlerce sayfa tutan ve zaman içinde güncellenen düzenlemeye uyumunu sağlamak adına banka tarafından sermaye piyasalarında gerçekleştirilen işlemlerin düzenleme tarafından belirlenen kurallara uyumlu olup olmadığı, hangi erteleme ve muafiyetlerin mevcut olduğu ve finansal araç likidite

durumu gibi faktörler için değerlendirme hesaplamaları yapmaktadır.

Uyum sistemleri geliştirmeye odaklanmış bir diğer RegTech şirketi ise Chicago merkezli Ascent'dir. Şirket ile iş birliği yapan iki global banka olan ING Bank ve CommBank Australia manuel yapıldığında 1,800 saat süren Avrupa Birliği'nde finans piyasalarını düzenleyen en önemli regülasyonlardan MiFID II ve MiFIR² uyum kontrolünü Ascent'in platformu ile 2,5 dakikaya indirmeyi başarmıştır. Şirket, kurumsal müşterilerinin bünyelerinde çalışan her bir uyum görevlisinin yılda %49'a varan bir zaman tasarrufu sağladığını belirtmektedir.

Hollanda'nın en köklü bankalarından biri olan Rabobank ise bankacılık işlemlerinin uyum kontrolü, bu yolla hem tüm kontrollerin tek bir sistem üzerinden yapılması hem de kaynak kullanımını ve iş bitirme süresini azaltma amacıyla Chicago'da kurulmuş bir finansal hizmetler ve bilgi teknolojileri şirketi olan Accuity ile iş birliği yapmıştır. Şirketin Fisco Trade Compliance çözümünü kullanan banka, öncesinde işlem başına 8 farklı internet sitesinin kullanıldığı ve ortalama 10 manuel kontrolün yaklaşık 15 dakika sürdüğü uyum kontrol sürecini 3 dakikaya indirmeyi başarmıştır.

Benzer şekilde, 2022 Eylül itibarıyla 738 milyar Euro'luk varlık büyüklüğüyle İspanya'nın en büyük 2. bankası olan BBVA de çeşitli küresel ve yerel düzenleyici yükümlülüklerle uyumunu maksimize etmek adına 2017 yılında

¹ Açılımı "Finansal Araç Piyasaları Direktifi (*Markets in Financial Instruments Directive*)" olan **MiFID** Avrupa finans piyasalarında şeffaflığı sağlamayı hedefleyen ve finans piyasası kurumlarının kamuyu aydınlatma yükümlülüklerini standardize eden bir düzenlemeler bütünüdür. Konu başlıkları arasında elektronik emir gerçekleştirme, takas, raporlama, risk azaltımı, vergilendirme ve iflas gibi tüm finansal sistemi etkileyen hususlar bulunmaktadır. Özellikle borsanın işleyiş esasları üzerine odaklanan MiFID 2018 yılında güncellenmiş ve **MiFID II** adını almıştır.

² Açılımı "Markets in Financial Instruments Regulation" olan **MiFIR** ise tüm üye devletlerde doğrudan geçerli olan ve Avrupa Birliği'ndeki tüm finansal hizmet firmalarında bütünüyle uygulanması gereken bağlayıcı bir düzenlemedir. MiFIR, özellikle yetkili firmalara raporlama kuralları getiren şeffaflık yükümlülükleri ile bilinir. MiFIR İşlem Raporlaması, yetkili finansal hizmet sağlayıcıların tüm ticari verilerini T+1 aralıklarında bir Onaylı Raporlama Mekanizmasına (ARM) göndermelerini gerektiren bir zorunluluktur.

Fenergo'nun CLM Software platformunu kullanmaya başlamıştır.

KARA PARA AKLAMAYI/TERÖRÜN FİNANSMANINI ÖNLEME VE DOLANDIRICILIK TESPİTİ

Finansal dolandırıcılık, dünya çapında önemli ekonomik ve sosyal hasara neden olan kalıcı ve büyüyen bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Teknolojinin ve karmaşık finansal araçların artan kullanımı, dolandırıcıların daha girift dolandırıcılık planları yapmalarını sağlayarak, bireylerin ve kuruluşların bunları tespit etmesini ve önlemesini zorlaştırmıştır. Ayrıca COVID-19 salgını, küresel ekonomideki aksama ve güvenlik açıkları nedeniyle dolandırıcılık ve mali suçlarda artışa yol açarak, işletmelerin ve bireylerin kendilerini mali dolandırıcılığa karşı korumak için tetikte olmalarını ve uygun önlemleri almalarını zorunlu hale getirmiştir.

Uluslararası nitelik arz eden kara para aklanmasının ne kadar büyük boyutlarda olduğunu anlamak için son zamanlarda gerçekleşen iki olaya mercek tutulması faydalı olacaktır. Örneğin, Danimarka'nın en büyük bankası olan Danske Bank'ın Estonya şubesi hakkında 2007-2015 yılları arasında 200 milyar Euro kara para akladığı iddiası ile soruşturma başlatılmış, suçlamayı kabul eden banka 2022 yılı sonunda Danimarka'da bir kara para aklama davasında şimdiye dek verilen en yüksek ceza olan 3,5 milyar kron ($\approx$ 470 milyon Euro) cezaya çarptırılmıştır. 2012 yılında ise Avrupa'nın en büyük bankalarından biri olan HSBC, Meksika ve Kolombiya'da yerleşik uyuşturucu kartellerinin 1 milyar dolara yakın parasını akladığı gerekçesiyle 1,9 milyar dolarlık ceza ödemek zorunda kalmıştır. Benzer olayların tekrarlanmaması için gün geçtikçe daha fazla finans kuruluşu profesyonel RegTech çözümleri geliştiren şirketlerle iş birliği yapmaya başlamıştır. Avrupa Bankacılık Otoritesi'nin (EBA) 2021 yılında 26 üye ülkeden 115 finans kuruluşunun katılımıyla yaptığı bir anket sonuçlarına

göre katılımcıların yarısı RegTech çözümlerini kara para aklamayı/terörün finansmanını önleme ve dolandırıcılık tespiti alanlarında kullandığını belirtmiştir. Aşağıda bu uygulamalara yönelik örnekler verilmektedir.

İngiliz bankacılık devi Standard Chartered, kara para aklamayı önleme amacıyla 2022 yılında İngiltere'de kurulmuş bir veri analitiği şirketi olan Quantexa ile çalışmaya başlamıştır. Şirketin yapay zekâ tabanlı platformunun bankanın karmaşık finansal analizleri verimli bir şekilde yapmasına yardımcı olması beklenmektedir. Platform kara para aklama, dolandırıcılık ve terörün finansmanı ile mücadeleyle yönelik çözümler sağlamak amacıyla dinamik varlık çözümü, ağ analitiği ve bağlamsal veriler kullanarak bankanın mali suçlar ekibinin şüpheli işlemleri hızlı ve doğruluk payı yüksek bir biçimde tespit etmelerine olanak sağlamaktadır. Varlık büyüklüğü bakımından Hollanda'nın en büyük bankası olan ING Bank ise 2016 yılında dolandırıcılık tespiti alanında kullanmak üzere İsrail merkezli bir büyük veri analizi şirketi olan ThetaRay ile anlaşmıştır. Şirketin Advanced Analytics Solution isimli platformunu kullanan banka bu sayede büyük miktarda veri içerisine gizlenmiş dolandırıcılık şüpheli işlemleri yüksek doğruluk oranıyla tespit etmeyi amaçlamaktadır. Kara para aklama ve dolandırıcılık tespiti gibi siber suçları önlemek adına sistemler geliştiren en büyük şirketlerden biri ise İngiltere menşeli Featurespace™'dir. Kamuya açıklandığı kadarıyla 30'dan fazla küresel bankanın kullandığı ARIC™ platformunun altında gerçek zamanlı makine öğrenimi tabanlı Adaptive Behavioral Analytics (saniyede 8,200'den fazla işlemi analiz edebilmektedir) ve Automated Deep Behavioral Networks yöntemleri geliştiren

şirket bu sayede 180'den fazla ülkede gerçekleşen olayları risklerine göre notlandırarak kurumsal müşterilerinin dolandırıcılık ve kara para aklamayı önlemelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Sistem, bütününde 50 milyardan fazla işlemi analiz etme kapasitesine sahiptir.

ARIC™ platformunu kullanan kurumlara tam anlamıyla olmasa da İngiltere'nin Takasbank'ı olarak nitelendirilebilecek, banka ve finansal kuruluşların işlemlerini modern teknoloji ile daha hızlı ve kolay gerçekleştirmelerine zemin hazırlayan, kredi açma gibi geleneksel bankacılık işlemlerini yapmayan bir kuruluş olan ClearBank örnek verilebilir. İlave entegrasyonlar gerektirmeden birden çok müşteriye gelişmiş dolandırıcılık tespiti yapma ve kara para aklama şüphesi olan işlemleri izleme olanağı sunan çoklu kiracılık işlevi de ClearBank'ın ARIC platformunu kullanma kararında kritik bir faktör olmuştur. Bu sayede banka, müşteri verilerinin gizliliğini ve güvenliğini korurken belirli verileri müşterileri arasında paylaşabilmektedir.

1983 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde kurulmuş bir ödeme sistemleri şirketi olan ve 80'den fazla ülkede faaliyet gösteren TSYS'de ARIC™ platformunun aktif kullanıcıları arasındadır. Bu sayede dolandırıcılık kaynaklı gelir kaybını %39 azaltan kurum, Adaptive Behavioral Analytics yöntemi ile TSYS Foresight ScoreSM isimli bir metrik

geliştirmiş ve dolandırıcılık işlemlerini %70 azaltırken şüpheli işlemleri tespit etme oranını %30 arttırmayı başarmıştır.

Bu platformun müşterileri arasında Türkiye'den Akbank da bulunmaktadır. 2020 yılında Featurespace ile iş birliği yapan banka yaklaşık 18 milyon müşterisinin tüm bankacılık işlemlerini yakinen takip ederek şüpheli işlemleri anında tespit etmeyi ve sehven bloke edilen güvenli işlem sayısını da azaltmayı hedeflemektedir. Aynı zamanda İspanya'nın en büyük bankalarından Santander 2021 yılında dijital varlıkların izlenmesi için blok zinciri tabanlı bir sistem geliştirmek üzere Regtech firması Elliptic ile iş birliği yapmıştır.

Discovery isimli sistem kripto borsalarında geniş ölçekte karşı taraf risk değerlendirmesi yapmak için gelişmiş blockchain analitiğini kullanmaktadır. Çözüm, işlem hacmine göre kripto işlemlerinin %97'den fazlasını kapsayan doğru ve kapsamlı kripto veri seti kullanılarak oluşturulmuştur. Santander bu sayede kara para aklama düzenlemelerine uyumun geliştirilmesi ve kara para aklama/terörün finansmanı riskinin azaltılmasını hedeflemektedir.

Finans kuruluşlarının kara para aklamayı ve terörizmin finansmanını önleme ile mücadelesinde dikkat etmesi gereken en önemli nokta olan müşteriye tanıma prosedürleri aşağıda ayrı bir başlık altında incelenmiştir.

Müşteriyi Tanıma

Finans kuruluşlarının kara para aklamayı ve diğer yasa dışı faaliyetleri önlemek için müşterilerinin kimliğini doğrulaması elzemdir. Bu amaçla oluşturulan müşteriye tanıma prosedürleri ise işletmelerin müşterilerinin kimliklerini belirlemek ve doğrulamak ve onlara hizmet vermenin olası risklerini değerlendirmek için kullandıkları bir dizi politika ve süreçtir. Bu prosedürler; dolandırıcılığı, kara para

aklamayı ve terörün finansmanını önlemek için bankacılık, finans ve e-ticaret gibi sektörlerde yaygın olarak kullanılmaktadır. Müşteriyi tanıma, ad, adres ve doğum tarihi gibi kişisel bilgilerin toplanması ve doğrulanmasının yanı sıra şüpheli faaliyetler için işlemlerin izlenmesini içerir. Bu prosedürler temel olarak 4 ana başlıkta toplanmaktadır. Bunlar:

a- Müşteri Tanıma: Ad, adres, doğum tarihi ve devlet tarafından verilen kimlik gibi temel bilgilerin toplanmasını içerir.

b- Müşteri Durum Tespiti: Bu adım, işi, mesleği ve mali geçmişi hakkında ek bilgiler toplayarak müşterinin risk profilini değerlendirmeyi içerir. Bazı durumlarda, işletmelerin daha yüksek risk oluşturan belirli müşteriler için gelişmiş durum tespiti yapması gerekebilir. Bu, daha kapsamlı özgeçmiş kontrollerini veya fonların kaynağı gibi ek bilgileri içerebilir. Örneğin, bir banka, siyasi olarak nüfuz sahibi bir kişi olan bir müşteri hakkında gelişmiş durum tespiti yapabilir.

c- Risk Değerlendirmesi: müşteriyi tanıma prosedürleri, belirli bir müşteriyle iş yapmakla ilgili genel riskin değerlendirilmesini de içerir. Örneğin, bir banka dolandırıcılık veya başka bir suç faaliyeti geçmiş olan bir müşteriyle iş yapmayı reddedebilir.

d- Sürekli İzleme: müşteriyi tanıma prosedürleri tek seferlik bir uygulamadan ibaret değildir. İşletmeler, risk profillerindeki olağandışı faaliyetleri veya değişiklikleri tespit etmek için müşterilerini sürekli olarak işlemek zorundadır. Örneğin, bir finans kurumu, kara para aklamaya işaret edebilecek herhangi bir şüpheli davranışı belirlemek için bir müşterinin işlemlerini izleyebilir.

Kurum	Ülke	Uygulama	Regtech Şirketi	Amaç
BBVA UK	İngiltere	OneSumX	Wolters Kluwer	Düzenleyici Raporlama/Likidite Riski Yönetimi
Mizuho	Japonya	OneSumX	Wolters Kluwer	Ülkelerarası Düzenleyici Raporlama/Risk Yönetimi
BGFI Bank	Gabon	OneSumX	Wolters Kluwer	Düzenleyici Raporlama
SEBA Bank	İsviçre	Know Your Transaction, Reactor, Kryptos	Chainalysis	Kripto varlıklarda para aklama, yolsuzluk ve uyumsuzluğu önleme
BNP Paribas, CACIB, Goldman Sachs, UBS	Çeşitli	Adept MiFID II	Droit	MiFID II düzenlemesine uyum
Rabobank	Hollanda	Fisco Trade Compliance	Accuity	Risk yönetimi ve operasyonel verimlilik artışı
ING Bank	Hollanda	Advanced Analytics Solution	ThetaRay	Dolandırıcılık tespiti
ABN Amro	Hollanda	CLM Software	Fenergo	Süreç optimizasyonu
BBVA	İspanya	CLM Software	Fenergo	MiFID II düzenlemesine uyum
Societe Generale	Fransa	IBM® Algo® Integrated Market and Credit Risk, IBM Platform Symphony®	IBM	Risk yönetimi

HypoVereinsBank	Almanya	IBM® Openpages	IBM	MiFID II düzenlemesine uyum
Arion Bank	İzlanda	AML Software Solution	Lucinity	Kara para aklamayı önleme
Belgazprombank	Belarus	Fico Tonbeller Siron AML	Fico Tonbeller	Kara para aklamayı önleme
SPD Silicon Valley Bank	Çin	Suspicious Activity Monitoring Solution (SAM 9)	NICE Actimize	Kara para aklamayı önleme
Nova KBM	Slovenya	NetReveal® Compliance Suite	Symphony AI	Kara para aklamayı önleme
Akbank	Türkiye	ARIC Risk Hub	Featurespace	Kara para aklamayı önleme, dolandırıcılık tespiti
TSYS	ABD	ARIC Risk Hub	Featurespace	Kara para aklamayı önleme, dolandırıcılık tespiti
Hellwig Bank	Almanya	AQMetrics Platform	AQMetrics	MiFID II düzenlemesine uyum
Bank of Lithuania	Litvanya	Regnology Platform	Regnology (SupTech)	Veri yönetimi, birleşik düzenleyici raporlama platformu oluşturma

Tablo 1: Halihazırda RegTech çözümleri kullanan şirket örnekleri

Müşteriyi tanıma prosedürleri için Regtech çözümleri giderek daha fazla finans kuruluşu tarafından kullanılmaktadır. Konunun önemine dikkat çekmek için sayisal bir örnek vermek gerekirse,

Deloitte'un 2022 yılında yayınladığı "*Open Innovation in RegTech*" raporuna göre finans kuruluşlarının Müşteriyi Tanıma prosedürleri için yıllık ortalama 60 milyon dolar harcadığını belirtmek yeterli olur.

DÜZENLEYİCİ RAPORLAMA

Yürürlükteki yasa ve yönetmeliklere uyumu sağlamak için verilerin toplanmasını, düzenlenmesini ve düzenleyici kurumlara sunulmasını içeren düzenleyici raporlama, finans piyasalarında faaliyet gösteren kurumlar için hayati bir süreçtir. Bu süreç her geçen yıl daha da karmaşılaşan yasal düzenlemeler sebebiyle zor, maliyetli ve zaman alıcıdır. Bununla birlikte, düzenleyici teknolojideki ilerlemeler, süreci kolaylaştırmayı ve doğruluğu, verimliliği ve uyumluluğu iyileştirmeyi mümkün kılmıştır. Bu bölümde, RegTech'in düzenleyici raporlamayı geliştirmek ve kuruluşların üzerindeki yükü azaltmak için nasıl kullanıldığı dünyadan örneklerle açıklanmaktadır.

Merkezi İspanya'da bulunan ve ülkenin en büyük bankası olan Santander Group'un dijital bankası Openbank, 2018 yılında

hem Avrupa hem de Güney Amerika ülkeleri için küresel düzeyde merkez bankası, sermaye, likidite, ticaret, işlem ve AnaCredit raporlamasının uygulanması için ABD'li RegTech şirketi olan AxiomSL ile çalışmaya başlamıştır. Banka bu sayede sistem kullanıcılarının raporlama mantığını oluşturma ve sürdürme konusunda tam kontrole sahip olmalarını amaçlamaktadır. AxiomSL tarafından sağlanan ve otomasyon amaçlı kullanılan platformun merkez bankası, sermaye ve likidite uyum gerekliliklerini karşılamak için veri madenciliğinden raporlama sunumuna kadar tüm süreci otomatikleştirerek, bankanın zaman ve kaynak tasarrufu yaratacağı öngörülmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri merkezli küresel bir banka olan State Street, 2017 yılında Cognizant adlı bir RegTech firması

tarafından sağlanan bulut tabanlı bir düzenleyici raporlama platformunu hayata geçirmiştir. Platform, düzenleyici raporlama sürecini otomatikleştirmek için makine öğrenimi ve analitiği kullanarak bankanın gerektirdiği manuel çabayı azaltma amacıyla kullanılmaktadır. Çözüm, bankanın düzenleyici raporları

tamamlamak için gereken süreyi %30'a kadar azaltarak operasyonel maliyetleri düşürmeye ve raporlamada doğruluğun artmasına yardımcı olmuştur. Tüm bunlara ek olarak platform, yeni düzenlemelere uyum sürecini kolaylaştırmıştır.

PİYASA GÖZETİMİ

Piyasa dolandırıcılığı, piyasa bozucu eylemlerde bulunma veya içeriden bilgi ticareti yapmak gibi piyasa fiyatlarını manipüle eden veya bozan herhangi bir faaliyet anlamına gelir. Piyasa suiistimali düzenlemelerine uyum, şüpheli davranışların izlenmesini, olağan dışı faaliyetlerin raporlanmasını ve piyasa suiistimalini önlemek için kontrollerin uygulanmasını içerir.

RegTech'in bu alanda düzenleyici kurumlar tarafından kullanımına verilebilecek örneklerden biri NASDAQ – Sybenetix iş birliğidir. Dünyanın en büyük tezgahüstü teknoloji piyasası olan NASDAQ 2017 yılında alım-satım yapan yatırımcıların piyasa bozucu işlemlerini erkenden tespit ederek önlemek amacıyla 2011 yılında Londra'da kurulmuş bir

yapay zekâ tabanlı Regtech şirketi olan Sybenetix'i bünyesine katmıştır. Nasdaq bu sayede Sybenetix'in borsa grubunun mevcut piyasa gözetimi teknolojisini³ satın alan firmalara hizmet sunarak genişletmesini amaçlamaktadır.

Benzer şekilde, küresel bir hukuk ve RegTech şirketi olan Relativity, 2022 bir Deutsche Bank iştiraki olan ve finans kurumlarına hizmet veren Breaking Wave'in, uyum ve düzenleyici çabalarını iletirmek için Relativity'nin yapay zekâ destekli iletişim gözetim ürünü Relativity Trace'i kullanmaya başladığını duyurmuştur. Şirket, bu platform sayesinde içeriden öğrenenlerin ticareti (insider trading), gizli anlaşma ve piyasa manipülasyonu gibi suistimalleri proaktif olarak tespit etmeyi amaçlamaktadır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Regtech finansal hizmetler sektörü için uyumsuzlukları minimize ederek verimlilik arttırmayı amaçlayan bir unsur olarak ortaya çıkmıştır. Yapay zekâ, makine öğrenimi ve blok zinciri gibi ileri teknolojilerden yararlanan Regtech çözümleri mevzuata uyum, risk yönetimini ve operasyonel verimliliği önemli ölçüde iyileştirme potansiyeline

sahiptir. Regtech'in aktif olarak kullanılması finans kurumlarının maliyetleri düşürmesine, hataları en aza indirmesine ve müşteri deneyimini geliştirmesine olanak sağlamıştır.

Bununla birlikte, Regtech'in sayısız faydasına rağmen hala ele alınması gereken bazı zorluklar ve risklerin olduğu göz ardı edilmemelidir. En büyük

³ Nasdaq, piyasa ve işlem gözetimini sağlamak amacıyla **Nasdaq Trade Surveillance (SMARTS)** isimli bir yazılım geliştirmiştir. Küresel çapta 120'den fazla pay piyasasına, 50'den fazla vadeli işlem ve opsiyon piyasasına ve 40'tan fazla emtia piyasasına erişim sağlayan yazılım operasyonel

karmaşıklığı azaltma, yasal düzenlemeler ile uyum sağlama ve piyasa manipülasyonunu engelleyerek şirketlerin itibarını koruma gibi amaçlar çerçevesinde tüm dünyada 170'ten fazla şirket tarafından kullanılmaktadır.

zorluklardan biri, Regtech çözümleri konusunda teknoloji girişimlerine yol gösterecek düzenleyici rehberlik eksikliğidir. Henüz Regtech alanında uygulanması gereken kural ve standartları içeren kapsamlı bir düzenleme bulunmadığından çözümlerin geliştirilmesi ve uygulanmasında zorluklarla karşılaşlabilmektedir.

Diğer bir zorluk ise mevcut sistemlerle sorunsuz entegrasyon ve iletişim sağlamak için Regtech çözümlerinin birlikte çalışabilirlik ve standardizasyon ihtiyacıdır.

Regtech kaynaklı risklere ise RegTech çözümleri geliştirmede kullanılan makine öğrenimi algoritmalarını eğitmek için kullanılan verilerde önyargı⁴ veya yanlışlıklar riski, kullanılan ekonomik/finansal verilerin güncelliğini yitirmesi veya artık mevcut ortamı temsil etmemesi durumunda ortaya çıkan model kayması riski ve teknolojiye aşırı güvenme riski örnek verilebilir.

Bu potansiyel tehditleri azaltmak için ise finansal kurumlar makine öğrenimi algoritmalarını eğitmek için kullanılan verilerin düzenli olarak gözden geçirilmesini ve güncellenmesini ihmal etmemelidir.

KAYNAKÇA

Canadian banks team to establish centralised KYC offering (2022).

<https://member.regtechanalyst.com/canadian-banks-team-to-establish-centralised-kyc-offering/>

Machine learning bias (AI bias) (Mary K. Pratt, 2020). [What is Machine Learning Bias \(AI Bias\)? \(techtarget.com\)](https://techtarget.com/What-is-Machine-Learning-Bias-(AI-Bias)?)

General Data Protection Regulation (2018). <https://gdpr-info.eu/>

IDC Forecasts 18.6% Compound Annual Growth for the Artificial Intelligence Market in 2022-2026 (Ondrej Plachy, Thomas Vavra, 2022).

[IDC Forecasts 18.6% Compound Annual Growth for the Artificial Intelligence Market in 2022-2026](https://www.idc.com/analysis/forecast/IDC-Forecasts-18.6-Compound-Annual-Growth-for-the-Artificial-Intelligence-Market-in-2022-2026)

RegTech Market Size, Share & Trends Analysis Report By Organization Size, By Application (Risk & Compliance Management, Identity Management), By Region, And Segment Forecasts, 2019 – 2025.

[RegTech Market Size, Share | Industry Growth Report, 2019-2025 \(grandviewresearch.com\)](https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/RegTech-Market-Size-Share-Industry-Growth-Report-2019-2025)

J.P. Morgan: Trades and payments with AI. What's next? (2018).

[J.P. Morgan: Trades and payments with AI. What's next? - Technology and Operations Management \(harvard.edu\)](https://www.harvard.edu/jpmorgan/Trades-and-payments-with-AI-Whats-next-Technology-and-Operations-Management)

The surveillance technology trusted by regulators & exchanges - built for you.

<https://www.nasdaq.com/solutions/nasdaq-trade-surveillance>

Breaking Wave, Deutsche Bank's Innovative Fintech, Selects Relativity Trace for Compliance Monitoring (2022).

<https://www.prnewswire.com/news-releases/breaking-wave-deutsche-banks-innovative-fintech-selects-relativity-trace-for-compliance-monitoring-301596168.html>

Nasdaq to acquire Sybenetix, a startup that uses AI to prevent market abuse from traders (2017).

⁴ Makine öğreniminde önyargı, yanlışlık olarak da bilinen *bias*, bir makine öğrenimi algoritmasının süreçte hatalı varsayımlar nedeniyle sistemik olarak önyargılı sonuçlar ürettiğinde ortaya çıkan

olguya denir. Bir RegTech çözümünün kaynağındaki algoritmayı eğitmek için kullanılan veriler önyargılı veya hatalıysa, kusurlu karar vermeye ve uyum hatalarına yol açabilir.

<https://venturebeat.com/ai/nasdaq-to-acquire-sybetix-a-startup-that-uses-ai-to-help-prevent-market-abuse-from-traders/>

Open Innovation in RegTech: Methodology and use cases of successful startup – corporate collaboration in a highly regulated environment (2022).

<https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/it/Documents/strategy/open-innovation-regtech-eng.pdf>

Hong Kong Institutional-grade Crypto Exchange HKVAX Partners with Elliptic to Mitigate Financial Crime Risk (2021).

<https://www.elliptic.co/media-center/hkvax-partners-with-elliptic-to-mitigate-financial-crime-risk>

ABN AMRO to use Client Lifecycle Management solution from Fenergo (2017).

<https://thepaypers.com/online-mobile-banking/abn-amro-to-use-client-lifecycle-management-solution-from-fenergo--768972#>

Akbank Selects Featurespace's ARIC Risk Hub to Protect Every Transaction from Fraud (2020).

<https://www.dva.com.tr/en/akbank-featurespace-press-release/>

BAE Systems NetReveal to Enhance Compliance at Nova KBM Slovenia (2021).

<https://www.businesswire.com/news/home/20211115005487/en/BAE-Systems-NetReveal-to-Enhance-Compliance-at-Nova-KBM-Slovenia>

ThetaRay Selected to Provide ING Netherlands with Fraud Detection Solutions (2016).

<https://www.prnewswire.com/news-releases/thetaray-selected-to-provide-ing-netherlands-with-fraud-detection-solutions-583653301.html>

NICE. <https://www.nice.com/company/about-us>

NICE Actimize's AI-Infused Transaction Monitoring Solution to Transform China's SPD Silicon Valley Bank AML Operations (2019).

<https://www.niceactimize.com/press-releases/NICE-Actimizes-AIInfused-Transaction-Monitoring-Solution-to-Transform-Chinas-SPD-Silicon-Valley-Bank-AML-Operations-265/>

Arion Bank and Lucinity Join Forces in the Fight Against Money Laundering (Guðmundur Kristjánsson, 2022).

<https://www.lucinity.com/blog/lucinity-and-arion>

Standard Chartered, Quantexa partner to develop AI platform to combat financial crime.

<https://www.worldfinanceinforms.com/company-statements/standard-chartered-quantexa-partner-to-develop-ai-platform-to-combat-financial-crime/>

Iceland's Arion Bank implements Lucinity to fight money laundering (2022).

<https://fintech.global/2022/11/16/icelands-arion-bank-implements-lucinity-to-fight-money-laundering/>

SymphonyAI Netreveal.

<https://www.netreveal.ai/>

Fraud costs the global economy over US\$5 trillion (2019).

[https://www.crowe.com/global/news/fraud-costs-the-global-economy-over-us\\$5-trillion](https://www.crowe.com/global/news/fraud-costs-the-global-economy-over-us$5-trillion)

EBA ANALYSIS OF REGTECH IN THE EU FINANCIAL SECTOR (2021).

https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Reports/2021/1015484/EBA%20analysis%20of%20RegTech%20in%20the%20EU%20financial%20sector.pdf

Annual LexisNexis Risk Solutions Study Finds Fraud Costs up to 22.4% from Pre-Pandemic Levels Across U.S. and Canadian Financial Services Firms (2022).

<https://risk.lexisnexis.com/about-us/press-room/press-release/20221116-study-finds-fraud-costs#:~:text=Every%20%241%20lost%20to%20fraud,2020%20to%20%243.78%20in%202022.>

BBVA adopts Fenargo compliance tech (2017).

<https://www.finextra.com/pressarticle/68445/bbva-adopts-fenargo-compliance-tech>

Benelux forum 2014 - Compliance Analytics (2014).

<https://www.slideshare.net/EdouardTuri/rabobankcasestudy-trade-finance-66157866>

How European Banks Are Using RegTech Solutions (2022).

<https://www.prove.com/blog/how-european-banks-are-using-regtech-solutions>

HypoVereinsbank, Member of UniCredit (2017).

<https://www.ibm.com/case-studies/hypovereinsbank>

Firco Trade Compliance: Transforming Your Trade Screening.

<http://s3-eu-west-1.amazonaws.com/cjp-rbi-accuity/wp-content/uploads/2017/04/19152032/trade-compliance-brochure-r5.pdf>

Bank of Lithuania taps Regnology for its SupTech solution (2022).

<https://fintech.global/2022/12/13/bank-of-lithuania-taps-regnology-for-its-suptech-solution/>

MIFID II VS MIFIR: HOW ARE THEY DIFFERENT? (2021)

<https://www.steel-eye.com/news/differences-between-mifid-ii-and-mifir>

What Is ETL & Types of ETL Tools.

<https://www.dremio.com/resources/guides/intro-etl-tools/#:~:text=As%20the%20data%20is%20loaded,claims%2C%20and%20retail%20sales%20history.>

ETL Nedir?

<https://www.gtech.com.tr/etl-nedir/>

German Firm Hellwig Bank Selects AQMetrics for its MiFID II reporting (2022).

<https://www.prnewswire.com/news-releases/german-firm-hellwig-bank-selects-aqmetrics-for-its-mifid-ii-reporting-301470657.html>

DROIT: Mifid II product of the year (2019).

<https://droit.tech/wp-content/uploads/2022/05/Risk-Awards-2019-MiFID-II-Product-of-the-Year.pdf>

MiFID II (2014).

<https://www.esma.europa.eu/publications-and-data/interactive-single-rulebook/mifid-ii>

FICO® TONBELLER™ Siron™ AML (2018).

https://netbit.mk/wp-content/uploads/2022/02/FICO-Tonbeller-Siron-AML-Product-Sheet-4283PS_EN.pdf

What is RegTech and what does it mean for policymakers? (Roslyn Doktor, Robb Henzi, Landry Signé, 2022).

<https://www.weforum.org/agenda/2022/06/what-is-regtech-and-what-does-it-mean-for-policymakers/>

Regulatory Technology (RegTech) (2023).

<https://www.mas.gov.sg/development/fintech/technologies---regtech>

FinTech, RegTech and SupTech: What They Mean for Financial Supervision (2017).

https://www.torontocentre.org/videos/FinTech_RegTech_and_SupTech_What_They_Mean_for_Financial_Supervision.pdf

<https://www.investopedia.com/terms/r/regtech.asp>

E-ISSN: 2548-1223

TÜRKİYE SERMAYE PİYASALARI BİRLİĞİ

Büyükdere Caddesi
No.173 1. Levent Plaza
A Blok Kat: 4 34394
Levent / İstanbul

+90 212 280 8567
+90 212 280 8589
info@tspb.org.tr
www.tspb.org.tr

